

1978/2

საქართველოს ქალი

საქართველოს
№ 8 1978 წ.

3 ა. ლენინის ძეგლი შუაბუევში

„საქართველოს ძალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტრულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»
Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

ნოვარი
პეონავა
საგომთა
პაპრას

ნანი გუშენავა,
პარტიის აპარის საოლქო კომიტეტის მდივანი.

სომხეთი პიზუღლი!

298.51

აპარის წარსული ქართველი ერის ისტორიის ერთ-ერთი ბრწყინ-
ვალდ და ტრაგიკული ფურცელია.

წარსულში აპარა საქართველოს ძლიერი და აუვავებელი მხარის—
მესხეთის ნაწილი იყო. გვიხსენით დიდი ილიას სიტყვები: „...ჩვე-
ნი უოფლი ცხოვრება იქ აუვავებულა, ჩვენი სიცოცხლის იქ უქვე-
ფნია, ჩვენი სულის ძლიერებას იქ აღუმარავს სახელგანთქმული
დროშა... სწავლა, განათლება, მამულისათვის თავგამოდებული სი-
ყვარული თითქმის იქნად იფინებოდა ჩვენს ქვეყანასა ერთ დროს“.

XVI საუკუნის დამლევს სულთანის ურდოებმა სამცხე-საიამბაგოს
პროვინციები მიიტაცეს და ჭერი აპარაზეც მიდგა. მათ თანდათანო-
ბით ეს მხარეც მოწყობეს დედასაქართველოს, მოშალეს აპარის
ეკონომიკური და კულტურული ცხოვრება, ამ უთხის მცხოვრებლე-
ბი ეროვნული გადარჩევის საფრთხის წინაშე დაეყენეს, ისტორიის
ფურცლებმა შემოგვიანხეს ჩვენი კუთხის მგზნებარე მამულიშვი-
ლების — სელიმ და შერიფ ნიშნაშვილების, დიდი ბეგანიძის, ილი-
ას ხელოაისა და სხვათა სახელები, რომლებმაც სიცოცხლე სამშო-
ბლოს კეთილდღობას ანაცვალეს. ბედის უკუღმართობამ სამი საუ-
კუნის მანძილზე აპარული ქალი წელში მოხარა, ჩადრიით შებურა,
უკვლევარი უღლება წაართვა, მეუღლის მონად, მისი ნების უსიტ-
ყვო შემსრულებლად აქცია, მაგრამ ვერ გახტნა მისი ამაყი სული.

დიდი რუსი ხალხის დახმარებით აპარის დედსაქართველოსთან
შემოერთების შემდეგ დაიწყო ქრდობების მოწმუნება. დღის წეს-
რიგში დადგა სამსაუწუნოვანი ბატონიბის შემდეგ ეკონომიკურად

და კულტურულად ჩამორჩენილი კუთხისათვის მძიმე დახმარების
ხელის შიშვლება, მძიმე იყო ამ პერიოდში ქალის ხედვრი. უუფლე-
ბობა და დამცირება არჩილივით თან სდევდა ქალს. დღენიადაგ
მუხლნაუხრელად შრომობდა და მანც იტრელებოდა, ადამიანურ
ცხოვრებაზე ფიქრსა და ოცნებაში აღამაფუნებდა, ჩადრმოხვეული
კერაის დაფუსფუსებდა და ქართულ ანბანს ელოლიავებოდა...

ფსალულებელია ქართველ საზოგადო მოღვაწეთა უკრადლება
და დახმარება აპარული ქალებისადმი. მათი კულტურული დონის
ამაღლებისათვის თავგამოდებით ზრუნავდნენ საზოგადო მოღვაწე
ქალები: ნინო ნაყაშიძე, დომინიკა ერისთავი-მდივანი (ქართველ
ქალთა საზოგადოების თავმჯდომარე), პოტიკ დარია ახვლედიანი,
ანეტა მაგალობიშვილი, მარიამ დოლიძე და მრავალი სხვა.

აი, რას წერდა იმ დღეებში ცნობილი ქართველი მწერალი ეკა-
ტერინე გამაშვილი: „...უკველ სოფელში, რომელიც კი მამამდიანი
ქართველებით არის დასახლებული, უნდა გავხსნათ ქართული სკო-
ლა და სკოლაში მასწავლებლბად გავგზავნოთ ქალები, რომელნიც
თავს აღძვნიან, გულს გადაუშლიან, სულს აუყვავებენ მამამდიანი
ქალებს“.

მოწინავე ქართველი ინტელიგენციის დაუღალავი ზრუნვა აპა-
რისათვის არც მომდევნო წლებში შენდებულა. შინაური თუ გარე-
შე მტრების ცდებმა კვლავ მოეწყვტათ საქართველოსაგან აპარა—
მარცხი განიცადა. სამშობლო არასოდეს დაივიწყებს ამ კუთხის შვი-

ქ. მ. მ. მ. მ. მ. მ.

ლთა — მშენი და მაღარ ახაშიძეების, გულო კაციაველიისა და სხვათა დავალ, მათ პატრონულ საქმეს.

ილია, აკაი, ვაჟი ხომ მთელი გულით განიცდიდნენ აჭარის მშინე ბეგების და მისი აღორძინებისთვის ზრუნვას. ამ შურვეგლოზმამ ნაყოფი გამოიღო. თანდათანობით წელში გაიშრათ ხალხიც და ქვეყანაც. ნაწილი აღორძინება საქმითა ხელისულების წილებში დაიწყო, როცა დიდი ოქტომბრის შუგე ჩვენს მრავალტარხანულ მარტრემ შემოაწათ. საოცრად ამაღლდა აჭარელი ქალი. წარხულის მძარე ავადმოსაონარი ჩარდვი — ქალი აქტიურად ჩაება ახალი ცხოვრების ფორმალში.

1924 წლის ოქტომბერში აჭარის ეწვია მუშათა კომისიის გამონჩენილი მოღვაწე ლარია ცუტიაი, გვერდო აჭარის ქალთა შრომისა და უწყობის პარტიისა და იმ რწმუნებ წვიდა, რომ აჭარელი ქალები სულ მალე დაიწარუდებოდნენ პოლიტიკური და კულტურული ცხოვრების ყველა უბანზე. ასეც მოხდა. ნახევარ საუკუნეზე მეტია, რაც ახალ ცხოვრების უცხარა აჭარელი ქალი, ახალი, ნათელი ცხოვრების მუხება დაიწყო, უპირატესე მონაწილე ქვეყნისა და ხალხის სამსახური დისახა. აქ შეიძლება ავ გარკვევითი გულისრეა დიახაიძე, აღიწერ შოშიაკიაიძე, ულუფო ქიქვაძე, ალგის თალავაძე, ელენე უშაქურაძე, ქეთევან თხილაშვილი, თამარ წილოსანი, ზინიანე კიპარისისი, ნინო აბულაძე, მასი ბაგურაძე, ანკო დადელია, მერიფ დუმბაძე, ფედოსია ტრბალიძე და მრავალი სხვა. ისინი პირველი მრესულები, პირველი აქტივობები იყვნენ, რომლებიც ეკანული ჩაედნენ ახალ ცხოვრებას. სასოფლო და რაიონული აღმასრულებელი კომიტეტების საქმიანობაში აქტიურად მონაწილეობდნენ ნაზკო ჩიქავაძე, ნინო აბულაძე, მუხთერი ბოლქვაძე, ფატიონოტიფანიძე, ანა ილიაშვილი და სხვანი. რა თავებრადმეგვითა ვსახეილდან მეცნიერების მწვერვლებზე, მან მეუღლის ეძილან — ნაგოდაზოზის ტრბუნაშვილ, ნაოკარ სისქარაძე გახვარდა ქალის რაილი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, მისი წინა შინა აზრის, მურწერობისა და კულტურის განვითარებაში.

ვ. ი. ლენინი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ქალის მონაწილეობას საზოგადოებრივ წარმოებასა და სახელმწიფო მართვა-გამგეობაში. იგი წერდა: „სოციალიზმისა და კომუნისმის მარგებლობის საქმე მხოლოდ მაშინ შეიძლება წაჭერი წინ, როცა ახედულ ქალთა ნაცვლად მასში მონაწილეობას მიიღებს მრავალი მილიონი წევრი“.

ქალის მდგომარეობა განსაკუთრებით თავსახიროდ ქალაქოვს განსჯაბუნას ბურჟუაზიული და სოციალისტური დემოკრატების შორის. ბურჟუაზია, ამბობდა ვ. ი. ლენინი, სიტყვით ვგვირგვინ ქალთა თავისუფლებასა და თანაწირობას, ხოლო საქმიით არც ერთი, თუნდც მოწინავე ბურჟუაზიული რესპუბლიკასაც ეი ადამიანთა მოედმის ამ ნახევრისათვის არ შიუთა მამაკაცთან სრული თანაწირობა არც კანონით, არც საქმიით“.

მთელი ჩვენი გვირგვინი ისტორია განსაკონტებულია კმარეული ქალების სათავეანი სახეებით. ჩვენმა ქალებმა თავიანთი გვირგვინი შრომითა და სპირტული საქმიანობით ნიერებრება და სიმამრის ბურჟუაზიის შესანიშნავი ფურცელი ჩაჭერეს თანამედროვეობის დიდ მატანში.

ისტორიაში შვევია პირველი მურხანთა ქალის ფადკო ვაგიტიძის სახელი, რომელმაც გაიღო ოქრის ლეფანდელში და დაიფურცლა. იგი არადაც ახალგაზრდა — 24 წლის სიკვრეულად დაიღუპა.

აჭარის მშრომლები დღესაც დიდი სიკვრეულთა და პატივისცემით იხსენიებენ პირველი აჭარელი ექიმი ქალის, მეცნიერების და მსახურებულის მოღვაწის, ავ განსვენებული პროფესორის ნერბეკან შავეჩავლის სახელს. იგი წლების განმავლობაში მუშაობდა აჭარაში ქანწირობის დაცვის სახალხო ომისარდა, თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სოციალური პოეტიკისა და კანმართლობის დაცვის ორგანიზაციის კათედრის გამგედ. მის კალმს 70-მდე სამეცნიერო შრომა ეკუთვნის, რომლებიც კვლავ მრავალი თაობა აღორძინდა.

საქვეყნოდ არის ცნობილი სოციალისტური შრომის გმირის, სახელმწიფო მეცნიერის, სულექციონერის, აკადემიკოს ქსენია ბახტაძის სახელი, რომელმაც ჩაქმე გაატარა თავისი ცხოვრების დიდი ნაწილი. აქ დაწერა მრავალი სქელტანიანი ნაშრომი, გამოიყვანა

ახალი ჯიშის ქართული ჩაი და მსოფლიო აღიარება მოიპოვა. ჩვენი პარტიის ბრძნული ხელმძღვანელობით აჭარა ჩამორჩენილი კუთხიდან მიწინავე ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკად გარდაქმნა. ეს დიდი გამარჯვება აჭარელი ქალების გვირგვინი შრომის ნაყოფიც არის. ისტორიულად მოკლე დროში აჭარაში შეიქმნა მძლავრი ინტელექტუალური მრწველობა, მრავალგანგაზანი სოფლის მეურნეობა, არანახალად გაიფურცნა და აუვადა მეცნიერება და კულტურა.

რანი ვეკითო და რანი ვართ!? ჩვენი საუყენი გამოკრევე ბათუმის სახმდრო ნაწილში მსახურობდა ოციენერი, მონაველი დიდი მურწერალი დავით კლიდაშვილი. აი, მას წარსი იგი თავის მურწერაზეთ:

„ბათუმი მამან ბატარა ქალაქი იყო, ოთხთაბის მცხოვრებთ, თუ ეი შეიძლებოდა მისი ქილაქაე წილება. ბრძნად ბატარა ბაზარი, დაბალი ქიხანებე — ვითომ მალაზიები, რომდენიმე უკი, ვიწრო და მოკრეველად“.

მდარბებისთვის ერთ ციფრს მოვიშველებთ: დღესათვის ბათუმის მცხოვრებთა რაოდენობამ 115 ათასს გადააჭარბა და იგი ერთერთ მსხვილ ინდუსტრიულ და კულტურულ ცენტრად გადაქცეოთ. თუ რეგულაციადელ აჭარაში სამად-სამი უმაღლესმსათარებულო კაცო იყო, ამჟამად მარტო ხულის რაოდენი ხიხიძისის სასოფლო-სამეურნეო ორგანო ვსაქვს უმაღლესი განათლება აქვს. აჭარა ეი უმაღლესმსათარებულობა რაოდენობით, ყოველ ათათას მცხოვრებზე ვაგარეარტობა, ერთ-ერთი მოწინავე ავტონომიური რესპუბლიკაა საბჭოთა კავშირში.

მსოფლიოს 67 ქვეყანაში იგზავნება ბათუმში დამაწარმელი პირადეცია — ნავთობპროდუქტები, წყალქვეშაობის კატარები, ელექტროკარები. მრწველების ცერება ვაგანტური ნაბებეა ვადღაგატეციური პოვრების ვაწავს. სად, მსოფლიოს რომელ ნავსადგურში არ შეიდან ბოძალებზე საქართველოს საზოგადოების ადმით, რომლის ცენტრი ბათუმი.

თვალსაჩინო და უტყუარია ჩვენი სოფლის მეურნეობის მშრომელთა მიღწევები. აჭარის მენაბებმა შარსან ნ. შიშ კონანე მეტო ხარისხივანი ჩის ფოთლილი მოკრევეს, მეტოკრებებმა 122 ათას ტონაზე მეტი ოქრის ნაყოფი ადამაწეს... დღითივე ორბრება კომლენურება გარანტირებული შრომით ანაზღურებდა. მეთავ ხუთწილები განგლდო ორ წელწიწილი დღმნიშვნელოვანი წარმატებებია მოიპოვებული სახალხო მეურნეობის ყველა დარგში. ექვი არ არის, რომ საზოგადოებრივი წარმოების ფუტკტიანობის ამაღლებითის ბრძოლაში ჩვენი ქალები ვვიჩვენებენ მალაზნაფურცი მშრომლებითი შრომის, მოპირკიდებისა და უპირატეობის მავაღებთ. მნიშვნელოვანი ძვრები მოხდა მშრომელთა იდური გვირგვინში. ამ დიდი წარმატებების სიმბოლოა სამი ორდენი ავტონომიური რესპუბლიკის დროშაზე, ეყანასწნელ წილებში სოციალისტურ შეგებრებაში გამარჯვების აღმნიშვნავად ხუთერი სიციფრის მიღებულ საკეშირო გარდასავალი წიოთლი დროს.

ასეთი მვეჭირი გარდაღება სახალხო მეურნეობის განვითარებასა და სულერი ღრბებულებათა შექმნის საქმეში განაპრობა პარტიის XXV ყრილობის, სკკე ცენტრალური კომიტეტის მომდევნო პლენუმების დაწვრთვებებებმა. საქართველოს საბჭოთა ორგანიზაციის თარაზ-სკკე ცენტრალური კომიტეტის დადგენილების შესრულებისათვის განკუთვნილია დიდმა პოლიტიკურმა და ორგანიზატორულმა მუშაობამ, იმ გაბედულად და პირიციულმა ღონისძიებებმა, რომლებიც საქართველოს ომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მითითებითა შესანიშნავად ხორცილებდნენ.

ბუნების თვალწარბეცი სილამაზით დაუფილოდობთა ჩვენი ზღაბის პირეთი, თუშცა „ღაქილოვანი“ პირობით ცნებაა, ურწოდლდ რური ქვეტულთა ეს არე-მიღამ ბუნარად რესპუბლიკის მშრომელთა მაღალმა შრომობამ ენთუზაზმმა, ჩვენი ქალების სათემდა გონებამ, მურწველო ბელის ოტაკობამ აუვადა ველ-მიწარებთ, შენარა მარწველო ტიტრუსებთ, მონახა ჩაის პლანტაციებით, არაღლა ზევეც და მარაჯა.

რანი ვეკითო და რანი ვართ!? აქ დავით კლიდაშვილის სიტყვებს მოვიშველებთ:

„ბათუმში არაერთი გასართობი არ მოიპოვებოდა. თეატრი არ იყო, წარმოდგენები იმართებოდა სამოქალაქო სასწავლებლის ეზოში მდგარ პატარა შენობაში, რომელიც ახიოდ მაყურებელს იტყვდა“.

ჩვენს სინამდვილეში აპარა დაფარულია კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ფართო ქსელით. ილია ჭავჭავაძის სახელობის ბათუმის სახელმწიფო თეატრი სავსატროლოდ ბულგარეთის რესპუბლიკაში წავიდა და სხვა სექტაკლებთან ერთად იქაურ მაყურებელს დ. კლდიაშვილის „დარისპანის გასპირიც“ უჩვენა.

დღეს საბჭოთა აპარის ქარხნებსა და ფაბრიკებში, კოლმეურენებებსა და საბჭოთა მეურნეობებში დასაქმებულია 48 ათასამდე ქალი, მათგან 102 სოციალისტური შრომის გმირია.

ბევრით შრომით გაითქვეს სახელი სოციალისტური შრომის გმირებმა ასმათ ჭავჭავაძემ, გუგული ჭანიძემ, ქეთევან გოგიტიძემ, იმინე ზაქარიაძემ, შენაიებმა დაიგნენ თურმანიძემ, ნარკო ზარაძემ, ნათელა ჭაფარიძემ, მარო აბუსელაძემ, მეთამაქციებმა ნადია გორგოლაძემ, გულკო ჩიხურაძემ, გიული შახარაძემ, ნათელა შახარაძემ, შუშანა აბუსერიძემ, ნათელა ფუტყარაძემ, ეთერ კონკელიძემ, იზოლდა სურმანიძემ, მუშებმა მერი ლოლობერიძემ, ლიანა ავაჯრელიშვილმა, ცილა ხორავამ, ნაზო სირაბიძემ, სვეტილანა ბახიშვილმა და სხვებმა. ათასზე მეტი ქალი დაქიდღებულა სრ კავშირის ორდენებითა და მედლებით. დღეს აპარში 7208 მრავალშვილიანი დედაა, მათ შორის 410 გმირი დედის საპატიო სახელს ატარებს. ჩვენი ქალი მართო შეიღებს როდი უზრდის ქვეყანას, იგი პირველ რიგში თვითონ არის გულმხურაველ მამულშვილი, ოჯახის ბურჯი და დედაენის ფარი. აპარის ქალები აქტიურად მონაწილეობენ სახელმწიფოს მართვაში, არჩეული არიან დეპუტატებად, მრავალი მათგანი მუშაობს ხელმძღვანელ პარტიულ, საბჭოთა, საეურნეო, პროფკავშირულ, კომკავშირულ სამუშაოზე. წლების განმავლობაში თავადებული შრომით თავი გამოიჩინეს ნინო ხახუტაშვილმა, ანკელინა გურგენიძემ. პარტიულ სამუშაოზე მნიშვნელოვანი წარმატებები მოიპოვეს პარტიის საქალქო და რაიონული კომიტეტების მდივნებმა ლუბა ნესალიონოვამ, ნათელა დუმბაძემ, დარია თურმანიძემ.

აპარში პედაგოგიური კადრების მოზამდების საქმეს ათეული წლების განმავლობაში უანგაროდ ემსახურებიან მეცნიერებთა დოქტორი ნელი დუმბაძე, დოცენტები ნადია ჭიბუტი, ნადია საბაშვილი, ვერა ჭორბენაძე, ქეთევან ალასანი, მერი ცინცაძე, ვუფუნა დიასამიძე და სხვები.

ახალგაზრდა თაობის აღზრდის კეთილშობილურ საქმეს ემსახურებიან სახალხო განათლების წარჩინებულები, პედაგოგიის მეცნიერებთა კანდიდატი ეთერ ცივაძე, თამარ მაჭუტაძე, სემეით ვარსანიძე..

4000-ზე მეტი ქალი დგას ჩანმრთელობის დაცვის სადარაჯოზე. მშრომელთა მადლიერება მოიპოვეს ექიმებმა ქეთევან ხორომანსკიამ, ქეთევან ქლიფთარამ, გულნარა ცივაძემ, ვალე ჭიჭინაძემ და სხვებმა.

ლიტერატურისა და ხელოვნების დარგში თავი გამოიჩინეს მსახიობებმა ნუნუ თეთრაძემ, თამარ სულხანიშვილმა, ფატმა კობალაძემ, ნინო საყანდელიძემ, პოეტებმა ნინა გვარიშვილმა და ქსენია შვიჯიაშ.

დღეს აპარელი ქალი ფართო საზოგადოებრივი ცხოვრების სარბიელზე გამოვიდა და მსოფლიოს თვალნათლედ უჩვენა, თუ რა სიკეთე მოაქვს ქალის ქეშპირიტი ემანსიპაცია.

უკვე 38 წელია მშუღობიანი ცა დავნასის, 600-ზე მეტი ფარაჩავადამული ქალი წარგაზნა აპარამ ფაშისტ დამპყრობთა წინააღმდეგ საბრძოლველად. ბევრმა სიცოცხლე მიიტანა სამშობლოს სასხვერპლოზე. იოვდახილო ქალები დღესაც თავადღებით ემსახურებიან სამშობლოს და ხალხს.

სუთწილის შრომის ვახტზე მედგრად დგანან აპარელი ქალები — ახალი, ბედნიერი ცხოვრების აქტიური მშენებლები.

უზენაიკი ქაქუკი

ლადო გულიაშვილი,

სსრ კავშირის სახალხო მხატვარი,
სოციალისტური შრომის გმირი.

უზომოდ მიყვარს გასაფხული. მხარებს მაისის მზიანი დღეები. ვასაცყარია მათი მშვენიება, ვარდ-ყვავილებით მოჭარბული ველები, ცის ეთერში მოკაფე მზის სხივები. მწყურია მივამურო აჭარას, საქართველოს იმ კუთხეს, სადაც მხატვრულ ოცნებას განუზომელი თავისუფლება ენიჭება.

აჭარის წალკოტში ყოფნისას მხატვარი ხელხვაყვანი ხდება, და განა მართო მხატვარი, ასეა პოეტის, ყველა შემოქმედი.

მე წრფელი პათოსით გამოხატავ ხოლმე ჩემს შემოქმედებაში კოლმურნების, მუყენახეების, მენაიოების და სარინჯოვანი ველების მეციტრუსეების გმირულ შრომას.

რამდენი შემოქმედი მოუხიბლავს აჭარას!

1922 წელს ვლადიმერ მაიაკოვსკი ჩამოვიდა პარიზში, შესტუმრა სახელოსნოში, შემდეგ ერთად წაწვილით კაფეროტინდამი და იქ რამდენიმე საათი გულითად საუბარსა და მოგონებებში გავატარეთ. მან ბევრი რამ მიაპოო თავის ცხოვრებაზე, მომავალი მოგზაურობის გეგმებზე. განსაკუთრებული ინტერესით, სიყვარულით ასხნა პათუმი. „ლადო! შენ რას იტყვი, განა საქართველო და მისი უმშვენიერესი კუთხე აჭარა ედემი არ არის? ეს ის ქვეყანაა, ის არემარე, სადაც ყმაწვილური ალტაცებით ხარობს გული, ხარობს თვალი, სადაც პოეტის სული ოცნების სამყაროშია. იტყურობა ფიქრთა დღევისა და გრანძობათა ნიაღვრას ანიჭებს განუზომელ თავისუფლებას. ლურჯი ზღვის ყოველდღიური ხილვა აესტნდა ჩემს პოეზიას რომანტიციით, ალურით, სისარულით; ცხოვრებაც ხომ გრიგალთან მუდმივი ბრძოლა... თუ მეცა მე კმაყოფილი ვარ ჩემი საოცარი

ხედრით, თავს ვრაცხ ნეტარად. მე ვალში ვარ ქართული ბუნების მშვენიების წინაშე და დაბურუნდები თუ არა, ტრფილის ცეცხლით გზნებულა, აჭარას მივეუძღვნი ლექსების მთელ ციკლს“.

მე ახლოს ვინცნობდი ბრწყინვალე რუს პოეტს სერგეი ესენინს. პარიზში ყოფნისას სწირად ვხვდებოდი მას, ესაუბრობდი საქართველოზე მასხოს, ერთად დავესწარიო ტროკადეროს თეატრში მისი მუღლის, დიდად ცნო-

ბოლი ამერიკელი მოცეკვავის ასეიდორა დუნკანის საღამოს. სერგეი ესენინმა 1924 წელი და ნაწილი 1925-ისა ბათუმში გაატარა, სწორედ აქ დაწერა მან თავისი საუკეთესო ქმნილებანი „შაგანე“ და ლექსები „სპარსულ მოტივებზე“.

ვფიქრობ, ჩემს მიერ ნაამბობი იმ მხრიაყ არის საყურადღებო, თუ როგორ ფაქიზად, დახვეწილი და რაფინირებული სახეებით შევიდა მხატვრობასა და პოეზიაში მშვენიერი აჭარა.

რა ლამაზად გავიღვიძა

ნანა გვარამია

მორწილი აჭარაში

ილიბეა იის კვირტი, გულზე იყრის ფერებს ლურჯ ცის, სიო უვავლს უაღრესებს, ფურცელ-ფურცელ კაიორს უხსნის. დასალოცი დაილოცოს, შემოდგომის ვინ დაუცდის, სიყვარულმა აუვაგება გაზაფხულზე უფრო იცის.

ლურჯმა დილამ ჩაიხედა ლურჯფარდიან ფანჯარაში, ზურნის ხმები გამოვარდა, ირირაჟა, ტაში, ტაში ბიძაჩემი ქალს ათხოვებს, ქორწილია აჭარაში. მოცუცავცე, კვლავ გაუსვი, რად არ უშეხდ ქალებს გუმანს? მოუცუცვე, აირჩიე გოგო უმალ... ტურფამ უელი მოიღერა, თან გამოგვეა მოსახლებნად, ეს რა ცეცხლი მოგიკიდა ან შავთვალამ ასე ზეღაღ! მჭორწილევ, ხელი მომეცე, თქვენებური ან ვარ განა? ბი, მერღოლევ, დაჰკარ, დაჰკარ, დაუკარი „განდაგანა“

ახე რალამ გაახედა ზენი ლხენა ქოჩახელა, გააწვინა სტვირის გულა და ხორბუმიც ასე უნდა... მოა და ნანა, თარნანანი, ხამი ბივი ვისი არი? ცუცავს ხამი შავიორია, გვიღებდა ლოცებს ალი. პატარალთან ჩაუხვიეს, წაშვას დახრის დედოფალი, მოუცუცვეს, მოუცუცვეს, გაწვივის სიფე ძალით.

ეშხი-მეშხი, დოლ-გარმონი, თარნანანი, ბიკო ტაში! და მყაქამ დედოფალი გააფრინა ზურნის ხმაში... ჩემო სიყრის მგოგობარო, მეოცნებევ გულგაშლილო, გულამყო ბიძაჩემო, ტანწრწრეტა ბიძაშვილო, ჩემს ქორწილში ვერ გალხინეთ, ვერ დამლოცეთ გულთი მაშინი, რა უფუთო, თუ ჩემი მტრები გამიფრინდა ფანჯარაში!

კვლავ დაელოცოთ თეთრი ფატოი გაფრენილი თეთრი ქალი, ლოყას ვარიდ გაკიდა თუ ტრფიალის ნაფრქალი?! ეშხი-მეშხი, დოლ-გარმონი, თარნანანი, ბიკო, ტაში, მოგივინოთ ვინც გვიყვარდა ამ ცეცხლიან ზურნის ხმაში.

სენია მშავია

გარინდებული უსივრცო ველი და მოცუქამე ვერცხლის ზვირთები. ზღვა დედავს, ნელა ირწვა გემი და მუხლს მიგარღებს ქარის თითები.

ტალა ხმაურით ხაპირს მომეხსნის, მუწამულ ფერებს ლურჯი ვრცევა, მშვენიერება დღისის ნაოძები, ცთო მოვლენილი მშვენიერება!

ყველაფერი რა ხაოცრად განაზღა, ხატბეულად გარდვისხე ანაზღაღ...

შემომენოთ ყვეალების ტრფიალო. გულმა ნისლი მოიშორა ტიალო...

ყველაფერი რა ხაოცრად განაზღა, ორის ფრთებით შევიმოსე ანაზღაღ...

ცის ნაპირას, მალა ცაზე ვსახლობდი. მეფეს ვვავდი მეფური სამოსახლოთი.

გამეღვიძა... რის მეფე და რის ღმერთი, რის პეიგელა, რის ფრთებით და „ქიმიეთი“.

შემე ქვეყანას ღამის ბინდი მოწმინდა, გოგო თოჯე ბავშვის პერანგს პეცინიდა...

და მემამუნე უცოს მუშტრით აწონილს გამომწვევად გასძახოდა: მა-წონი!

სინამდვილემ ღამის ბინდი ალაგმა, რა ლამაზად გაიღვიძა ქალქმა.

დავარ გიგინეიშვილი

მშვანე ტბა დიდ აჭარაში

აქ უკვდავებს გაუღია გული ზარღმზღად და შიგ ჩაუხვანს ნაჭრის თვალი, ფირწო-ზადანში, იღუმაღ ფიქრთა ნაოლიღედა კეილი სულბნის, ნახათუთარი უღმაზეს ფურისულღები. ციხარს მწაზე გაუღლია მწვანე ზურწები. მოღერებული ისრებავით დგანან ლურწები. გულზიად შიების ძველ ქარველურ სიღარბაისლის ნისლის ბაღიდან იბადება ცისფრად აიხი. დაჭრილი ტრფობით, ხავსე მვიტარე — თეთრი გვირილა ტბაში ეშვება მუვირალობის ირმის უვირილად.

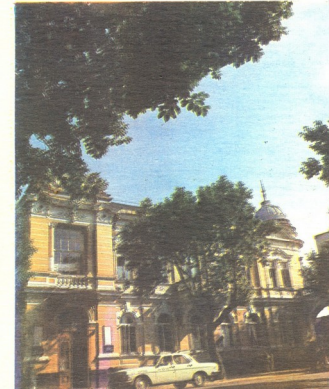
შუშუნა ხაჯინიშვილი

პარილის თვეები

პარილის თვეში, პარილის თვეში, პარილის თვეში სოფლიდან წახვლა? ...ფაფუქ ყვეაილით ავსილი ჰემევი ღირს დაბარუნებულ მიოცეცხლის ფსხად...

პარილის თვეში ატმის ტოტემში ატმის ყვეაილის ძალა და ეშხი... ღირს სიუბაჟის წლების სათავედ პარილის სითობ და სისაღდე. ნურხად გამოშვებ, შენიან დამტოვე, გზა დამოკეტე და ნუ გამოშვებ... მაგ სიტყვის მაღლი და სისატონე ყველა სურფილის დასძლევს ქარიშხლებს. შენი ყვეაილით ავსილი ჰემევი ღირს დაბარუნებულ სიოცეცხლის ფსხად... პარილის თვეში, პარილის თვეში, პარილის თვეში სოფლიდან წახვლა?

დღისა და ღამის ტანსაცმელი

ახლა, ალბათ, ძნელი დასაყრებელია, რომ შიშო აჭარის ხეობაში გასული საუკუნის 90-იან წლებამდე ექიმი ყი არა, ფერშლიც სანატრალი იყო. პირველი სამედიცინო დაწესებულება, რომელიც ამ ეთხის სოფლებს ეღარა, ქედის სამკურნალო გახლდათ. საუბერნიო საექიმო უწყებამ აქ ერთი ექიმი, ერთი ბებია ქალი და ერთი ფერშლი განაშენესა. სამკურნალოს არ გაანდა საწოლები, ამიტომ მხოლოდ მოსიარულე ავადმყოფებს იღებდნენ. მაგრამ ვაი, ამ მიუბება. არც ექიმმა და არც მისმა თანამშრომელმა ქართული არ იცოდნენ. ალბათ ამიტომ იყო, რომ სამკურნალოში მოდიოდნენ უფრო მამაკაცები, «დედათა სქესისანი ჩვენებურ ექიმს გაურბიან. ისეც ფერშლ ქალს თუ ეხვენებიან, ისიც, როცა სიკვდილის კარამდე არიან მიღწეული». — წერდა თელი სახეთია 1897 წელს. უარესი მდგომარეობა ყოფილა ხელოში, სადაც 20 ათას მცხოვრებს ემსახურებოდა ერთი ფერშლი, რომელსაც თავის ადითაქში ქინაქინისა და საფადართო ზეთის მეტი არაფერი მოეჭებნებოდა.

ჩვენი საუკუნის დამდეგს, 1903 წელს ხელოში გაიხსნა საექიმო პუნქტი, აქ ექიმო ირიცხებოდა, მაგრამ, ჩვეულებრივ, ბათუმში ცხოვრობდა და ორ თვეში ერთხელ თუ ავიდოდა ხელოში საავადმყოფოს დასაყოფიერებლად, ე. ი. თავისი ჩინოწურერი გალის მოსახლელად.

უკეთესი მდგომარეობა არც ბათუმში იყო. 1902 წელს გახსნილ ქალაქის საავადმყოფოში ქალბისათვის მხოლოდ ერთი ბარაკი იყო გამოყოფილი.

ბუნებრივია, ასეთ პირობებში მოსახლეობის მესრს ავლებდა სოციალური დაეაკრებები: ტუბერკულოზი, ვენერიული და ფსიქიკური სნეულებები. ფართოდ იყო გავრცელებული მალარია, ჩივეი და საშუიო ინფექციური ავადმყოფობანი. იღუპებოდა უამრავი ბავშვი და მულოგინე ქალი. 1913 წლის მონაცემებით ყოველ 1000 ახალშობილზე 253 კვდებოდა.

საბოთა ხელისუფლების დამყარების პირველი დღეებიდანვე აჭარის საოლქო

რეკომთან შეიქმნა განმრთოლობის დაცვის სახალხო კომისარიატი დედათა და ბავშვთა ჯანდაცვის ქვეკომისიოები. თავდაპირველად ცნობილი ექიმი და საზოგადო მოღვაწე ბ. გ. გიგინეიშვილი იდგა სათავეში, ხოლო შემდეგ ბოლშევიკი, 1911 წლიდან — ცნობილი იატაკქვეშის და რევოლუციონერი ლემა ელდმირის ასული ემელიანოვა. ამ ქვეკომისიომამ ჩამოყალიბებისათავე მიზნად დასახა პირველ რიგში ჩველ ბავშვთა სამედიცინო დახმარების და კვების უზრუნველყოფა, ბავშვთა და ქალთათვის სამედიცინო დაწესებულებების ჩამოყალიბება, ორსულ და მულოგინე ქალთა უფსავ მკურნალობა. ქალთა და ბავშვთა დაწესებულებების გახსნელად მათ გადაცათ ძველი შინობები, ზოგი ვაკუუმული ორგანიზაციის ქინება და მოწყობილობა. რამდენიმე თვეში გაიხსნა სარჩეო საზარკულო, საიდანაც ღარიბებს უფსავოდ ეძლეოდათ რძის ნარევეები. გაიხსნა კვალიფიკური ექიმებთა და საშუალო სამედიცინო პერსონალით დაკომპლექტებული ბავშვთა ამბულატორია, ქალაქის ტერიტორიაზე და ქობულეთში ამოქმედდა ბავშვთა სასტუმო, მახინჯურში მოეწყო ავრონიას სესტი ბავშვბისათვის, გაიხსნა ოკრთუე, ბავშვთა ბავშვი და ქალთა თავმჯდომარეობი.

«ჩვენ მობრძიდები ვიშმიშობით, — ამბობდა ე. ი. ლენინი, — მაგრამ ფქვილის უკანასკნელ მტვერს, შაქრის უკანასკნელ ნატებს მიეცემთ ბავშვებს. ეს მძივი მოვლებები მზრებზე დაგვაწებება მობრძიდებს, მაგრამ ყოველმხრივ შევიბარებთ ბავშვებს». დიდი ბელადის სიტყვების სიეთე საბოთა აჭარასაც მისწვდა. გიცაკრედიტი მეწველი პირუტყვის შესაქინად, სოფელ ახალშენში შეიქმნა ფერმა და რძის პუნქტი, რომელიც ბავშვთა სახლებსა და ბავშვს რითი ამარაგებდა.

მარტო ადგილობრივ ბავშვებზე ზრუნვა საკმარისი არ იყო. 1921 წლის 20 ოქტომბერს რუსეთის დამშუელან რაიონბელდან, კერძოდ ვოლგისპირითიდან ბათუმში ჩამო-

ვიდა 400 ბავშვი, რომლებიც მწკანე კონცხზე მოათავის.

ეკონომიკური სიმწვევების მიუხედავად ახალგაზრდა ავტონომიურ რესპუბლიკაში დიდი ყურადღება ექცეოდა დედათა და ბავშვთა სამედიცინო დაწესებულებების ქსელის გაზრდა-გაფართოებას, მათი მუშაობის გაუმჯობესებას. გამოჩნდნენ პირველი ექიმი პედიატრები და კალიფიციტური მეან-გინეკოლოგები, რომლებმაც თავიანთი უნაგარო და თავდაღებული შრომით მისახლეობის სიყვარული და აღიარება დაიმსახურეს. ს. სოლოვიჩნი და რ. შუშანიკა, გ. ხეჩინაშვილი და ი. ხარკვიანი, ლ. დოქტორსკაია და ბ. ჩერტკოვი — აი არასრული სია იმ ექიმებისა, რომლებმაც აჭარაში საფუძველი ჩაუყარეს საბჭოთა ჯანდაცვის სიამაყეს — დედათა და ბავშვთა განმრთვლობის დაცვის ორგანიზაციას.

ახლა აჭარაში 20 სამეანო-გინეკოლოგიური და 30-ზე მეტი ბავშვთა სამედიცინო დაწესებულებაა. ქალაქის გარდა ყველა რაიონულ და სოფლის საავადმყოფოში არის ქალთა და ბავშვთა განყოფილებები. აჭარის მშრომელ ქალებს ემსახურება 80 მეან-გინეკოლოგი, ხოლო ბავშვებს — 110 პედიატრი. ავტონომიური რესპუბლიკა მოფენილია ბავშვთა ბავშვის, ბავშვის, ბავშვბუნებისა და სხვა სკოლამდელი დაწესებულებების ქსელით. ქალაქში, დაბებში და რაიონულ ცენტრებში გახსნილია ბავშვთა და ქალთა კონსულტაციები. ყოველდღე ამის შესვლია, რომ აჭარა საბჭოთა კავშირში მრავალშვილიანი დიდების რიცხვით ერთერთ პირველ ადგილზეა. მიღწეული უზღავრო არ არის. პარტიისა და მთავრობის ზრუნვის შედეგად კვლავ ფართოვდება დედათა და ბავშვთა სამედიცინო დახმარების ქსელი. წელს ბათუმში საქსპლოატაციოდ გადაეცა ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს ახალი კორპუსი, ჩაქვის სადაბო საავადმყოფო, რომელსაც აქვს ქალთა და ბავშვთა განყოფილებები. კურორტ მახინჯაურში შენდება ჩვილ ბავშვთა საბავშვო ახალი შენობა, მიმდინარეობს ინფექციური საავადმყოფოს რეკონსტრუქცია, რომლის დამთავრების შემდეგ აქ გაიხსნება ბავშვთა განყოფილება.

დედათა და ბავშვთა კალიფიციტური სამედიცინო დახმარების საქმეში ზოგიერთი ჯერ კიდევ გადაუჭრელი პრობლემაც არის; მხედველობაში გვაქვს ორსულთა და ბავშვთა პატრონაჟი, დაავადებების აღდგენით გამოვლინება, ავადმყოფთა დროული ჰოსპიტალიზაცია, სიკვდილიანობის მაჩვენებლის მინიმუმამდე შემცირება და ა. შ.

შობლიური კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის ზრუნვით აღდგომიანებელი მედიცინის მუშაებები ღირსეულად გაართმევენ თავს ამ მეტად ეკითხვობისაგან, საამაყო და ჰუმანური ამოცანას.

მარიკა ბარათაშვილი

აჭარული ჩინაწილები

აჭარა

ფიჭვი

ზღვა უნაპირო? ლურჯი ცარგვალი?
არა, ის სხვაა, — უფრო მალაღი.
გულს ჩაქსოვილი მთრთოლავ სიმებად...
მასზე ღიღავ რომ არ მოგწყენებდა.

სამახი წელი ზღვა თვლიდა, თვლიდა
ბინდისფერ, დღეებს — შხისფერს
კი არა...

იქნებ იმ დღიდან, იქნებ იმ დღიდან
ზღვა იქცა მლაშე ცერემონის ფიალად?

ძალი, რა ძალი!

შვე პიჯაყებს ხატავს ურთულესს —
ტოტებზე ჭიდიებს ცეცხლის ბურთოლებს,
და ამ ბურთებით კალათს უტყვენ —
შეჯიბრება აქვთ კალათბურთოლებს.
ფერიდეს ეწიბი, გულიცის ნებთ
ბაღში ხვადებდა ფორთოხლის მთები,
და მთვლიდის ვისმერ უნაზებს —
წმინს ხაგალიბელს ამბობს გულწაზი —
ქალი, რა ქალი! — მსგავსი ფერისა.
დაბადებულბო ქვეყნის იმედად.

აზეზარ ფიჭვებს ვერ ვიგერიებ:
—მამინ... ჩადრისთვის ვინ ვიგებტა!"

შემოგებავს სიო მიმოზნებს...
და უხილავი მხატვარის ნიჭით
ბინდისფერი ზეცის ტილოზე
აილენდება ხატება ფიჭვის:
ტანი ოღებსაც ნაქანდაკარი,
მკლავები — ზურმუხტგადაწყარა...
ახლა გამეტყვარ და არაბეული,
ნაირგე, უძღურ სხეთლით,
ღვას...
დღღეწილი დარჩა ტოტები.
და მაინც იბრჭიბს თავგამომებით —
ებრჭის ქარაშობს, თოვლსა და
ღელგებებს.
რომ დაუფაროს სიციცხლე ნერგებს.
თუმც დღღეწილი დარჩა ტოტები...

მას საბარათველო

ჭმინა სასაღვად

თუ ვცხოვრობთ ასე — უერთმანეთოდ,
ჩვენ მხოლოდ ზღვა გვაქვს, ვითომ,
საერთო?
იყო, რაც იყო, არის — რაც არის...
და დავიწყების ფარავს ნაცარი?
ეს ტალამ იცის, ის დამიბოწყნებს,
რომ აქვე, გვერდით, სანაპიროზე,
ფიჭვი დავიძებს მას და მოკეთეს,
ჩვენგან გათიშულს, ჩვენგან
მოკეთილს...

ბოროტ ვანგებში, რაღაც დროებით
დაღღმებულან სამრეკლეში,
მაგარმ ზარისბარ რევენ გულბო:
„არა, სახსვისოდ არ მეგაღღმებოთ!
უპირველესი ჩვენთვის რაც არის,
მრავალბარბევი და ნახამრალი,
ჩვენ ხომ ერთი გვაქვს წმინდა ტაძარი...
განდარჩეული დღღე ტაძარი...
მას საქართველო მჭია სახელად“.

ინჟინერული შემოქმედება

მახინჯაურს როგორც კი გასცდებით, დაინახავთ ღამაშ გარემოში აღმართულ შენობათა კორპუსებს. ეს პირველი ხელოვნური პარამუნა. ბათუმის სტალინის სახელობის ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანა.

1929 წელს ჩაეყარა ამ ქარხანას საძირკველი. მაშინ ორთაბათუმის შთაქ ურონიწყლის კაშხალის საუკეთესო ნაგებობა წამოიშორა, კუბური ბეტონის უზარმაზარი შემოიკრთო ქვაბები დაიდა, ავტრის გრძელი შლი ცაში აღიმართა და წითლად შეღებულმა ხავთის ვეებერთელა რეზერვუარებმა განთიადის ფერდობი დაფარეს. ეს იყო ჩვენი ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის გიგანტური მშენებ. ღობა, პირველი ინდუსტრიული შრომის ზეიმი აქარაში. აქედან იწყება მენავთობეთა ქარხნის მეტად საინტერესო და შინაარსიანი ისტორია. მაშინ მაქსიმ გოკოი ამ ქარხნის მუშების ხშირი სტუმარი იყო. თქვენ სათანადოდ ვერ აფასებთ თქვენი შრომის იმ გრანდიოზულ შედეგებს, იმ უდიდეს აღმშენებლობას, რომელსაც თქვენ ეწვეათ. მიმართავდა იგი მუშებს.

იზანად ქარხანაში მნიშვნელოვანი ძვრები დაიწყო. აქ აღიზარდა და დაეუკაცდა მაღალკვალიფიკაციური სპეციალისტების შთედა პლანა. წარმოება გადიკვა არა მარტო სპეციალისტების სამკელოდ, არამედ ჩვენი შრავალროვანი სამშობლოს ხალხთა ძმიობისა და სუყვარულის კერადაც.

ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელ ქარხანას თავის პრიოდქტია მსოფლიოს 16 ქვეყანაში გაიქვს. ესენია — ისლანდია, პოლანდა, ნორვეგია, საფრანგეთი, გვინეა, იტალია, ბულგარეთი, იუგოსლავია, შვეიცარია, ფინეთი, უნგრეთი, პოლონეთი და ა. შ. დღეისათვის ქარხნის მუშა. მოსამსახურ-

რეთა 10 პროცენტი ქალია. მათ უველა უბანზე, უველა სამკროში, დაზგასთან და ჩარხთან, აპარატებთან და სკონტროლო ობიექტებთან ვხვდებით. ისინი არიან ქარხნის სული და გული, მისი მშვენება და ღირსება.

ქარხნის ცენტრალურ ლაბორატორიაში მსოლოდ ქალები მუშაობენ — ნეირიე მიკელაძე, ციალა მიქაშვიე, ფატიმა დებინა, იუერ შარაშიე, ნადეედა კარაპანი.

ფატიმა დებინა სულ ახლგარდა მოვიდა ქარხანაში. აქ ისწავლა და შეიყვარა შრომა, კოლექტივი ქარხნიდან დაიწყო მისი ცხოვრების დიდი გზა.

სამაშულო ომი მძვინვარებდა. პატრიოტი გოგონა სამხედრო კომისარიატში გამოვიხდა. ფრონტზე წავსლის მსურველმა კომისარს განცხადება მიაწოდა. კომისარს წინ მაღალი, დილთვალებმა გოგონა იღდა, რომელსაც საოკრად ნებისყოფიანი სახე მქონდა.

არა, აქ, ქარხანაში ხართ საჭირო, — მიიღო ფატიმამ მასუბი.

— დაბეჭითებით ვთხოვთ, — განმეორებით მიმართა ფატიმამ კომისარს.

ქალიშვილი ფრონტზე მოხალისედ წავიდა. პირველი საბრძოლო ნათლობა როსტოვში მიიღო. შემდეგ ხარკოვი, კიტოვიე, დრეუდენი... შავმა ღრუბლებმა გათიარა, და ფატიმა ისეე თავის სუყვარულ ქარხანას დაუბრუნდა. აქ შრავალი რამ დახვედა შეცვლილი. ფრონტზე ბევრე წავიდნენ, მაგრამ ოტარეი დაბრუნდნენ. ომაგადახლები ვრცელ სამკროებში იღდნენ და საქმეს ემიღებოდნენ. ნომარი ქვეყანა აღდგენას მოიბოვდა და ფრონტული შრომა წარმოებაშიე იყო საჭირო.

... როცა ქალაქში გამგელო მგზავრი
ლაპა სკვერი მარმარილოს ფილაზე ამო-
კვეთელ შინაოსსვლეთა სახელებსა და
გვარებს ჩაიკითხავს, ამ სიაში მენავთობე-
ბიც არიან და გული ტკივილით ეწერება,
რა ძნელბედობაა ჰქონდა ქვეყანას, ხალხს,
რამდენი ოჯახი დარჩა ტკივილდამუცხარელი
და კრემლმუშრობელი.

დიდა ქალა წალღო წარმოების ეფექ-
ტიანობა და ხარისხის ამაღლებაში. ქარ-
ხანს 12 რაციონალიზატორი ქალი ჰყავს
და მათმა ბევრმა წინადადებამ დიდძალი
თანხა დაუზოგა წარმოებას.

ქარხანა დიდ ინტერნაციონალური ოჯა-
ხია. ერთმანეთის მხარდამხარ შრომობენ
ქართული შუშანა ქურბი, რუსი ვერა პი-
ანოვა, სომეხი ბურეტა ადამიანი, უკრა-
ინელი მატარნა იასიუჩენია, აზერბაიჯანე-
ლი ალიბა მუსეიოვა. უღმრტი ვალენ-
ტინა ნავაგიცინა, ბერძენი ოლგა ტერე-
ვიდარი...

გვინ ქვეყნის უმაღლეს სასწავლებლებსა
და ტექნიკუმში 45 მენავთობე სწავლობს,
აქედან 20 ქალა. მოსკოვის ნავთობქიმიურ
ინსტიტუტს მალე დამთავრებენ ქარხნიდან
წარგზავნილი დამორატები გულნარა ბარ-
კალაია და რაია შატალოვა. გულნარა ბარ-
კალაია მენავთობეთა ოჯახის დიხარდა. მ-
ამების ოლქისადრე ომამდე ქარხანაში ოპე-
რატორად მუშაობდა, იგი დიდ სამამულო
ომში იბრძოდა და გმირულად დაიღუპა. მ-
მა ვაჟიშვილია შეცვალა. დემიანე დღეს 35-
იდანდაგარის კოლექტივის მოწინავე წევრია.

ქსენია მახარაძე ადრე გორკში ცხოვ-
რობდა. იქ დამთავრა ინსტიტუტი. ერთ-
ხანს რუსეთში მუშაობდა და ბათუმის ნავ-
თობგადასამუშავებელ ქარხანაში ომის
დაწყებაზე დაბრუნდა. მას პარაერით ახალ-
გაზრდა საექსპლუატორი აღუწარდა. კომუნის-
ტი, ინჟინერი, დედა და საზოგადო მოღვა-
წე — ასე იწოდებენ ქსენიას. შრომის წი-
თელი დროს ორდენი და ექვსი მედალი
მისი დაუღალავი შრომის ჩილდია.

ქსენია მახარაძე და ფატიმა დუბინა წარ-
მოების საამაჟო ქალები, შრომის ვეტერან-
ებს არიან. ვეტერანმა მუშებმა თავიანთი
ცხოვრება შრომალურ ქარხანას დაუკავში-
რეს და მთელი კოლექტივის გულწრფელი
პატივისცემა დაიმსახურეს.

ლიას წუწუნავა 21 წლის წინათ მოვიდა
ქარხანაში. მოვიდა და თან მოიტანა შრო-
მის, ქვეყნის სიყვარული, საქმისადმი თავ-
დადება. — ლიას, ლიას — ხშირად მი-
მარავეენ მოწინავე ელექტრომშენებელ-
ებს და გამოცდილი მუშაკი ენერჯიას არ
ზოგავს, დაუზარებლად ეხმარება ამხანავს.
ლიასის ვაჟები — იზირი და ნური ქარ-
ხანაში მამას მხარში ამოუდგინენ. შემდეგ
წვლილწვილი მუშაყვდი, რძალი ფატიმა,
ქალიშვილი ხატაჩე და სიმე სულიკო ახე-
ლდებიან დაუფლდენ პროფესიას.

ახევა ბელოვილოვების ოჯახში. გერ
ფანე გახდა მენავთობე, შემდეგ მას მი-
ყვნენ ვაჟები — ალექსი, ვიქტორი, ანატო-

ლი, რძალი ანა. ასე იქმნება ნავთობგადას-
ამუშავებელი ქარხნის მუშათა დინასტიები.
და რომელი ერთი დამახასებელი —
მამების, პაპების მხარდამხარ შრომობენ
ახალგაზრდები. ისინი ბევრნი არიან —
ენერგოული, შემხმართებელი. ვეტერანი
მუშების შრომიისა და მღერდულ ტრადი-
ციების დიდი პატივისცემით ეკიდებიან და
აგრძელებენ.

დიდა პაპა — ასე ეძახიან პლეგია
სულაბერიძეს. იგი ქარხნის ქალთა კომი-
ტეტს თავქალობს და 25 წელთა მენავთო-
ბეთა დაბის სახავეუო ბაღის გაშენა. ინციო.
ატივიანი ქალი ბეკერი წამოიხარა თაის-
ანია. ხშირად აწუებენ შეხვედრებს ომისა
და შრომის ვეტერანებთან, იმართება ხა-
ინტერესო საღამოები და ექსკურსიები. ქარ-
ხნის ქალებისათვის ზრუნვა მისი პირველი და
გადაუღებელი საქმეა.

სახე იცავდა ქარხანამ. გაიზარდა, გაურა-
თოვდა, მოწინავეთა რიგებში გადაა, —
ამბობს ქარხნის დირექტორი ელგუჯა გვენ-
ცაძე: — ქარხნის ტერიტორიაზე აიგო ახალი
ნაცხოვრებელი სახლი. შეეთაღა გზები,
დაირგო დეკორატიული მცენარეები. გვეცე
კულტურის სასახლე, სტადიონი, საე-
კურთა აუზი, სპორტული ბაზები, საავად-
მყოფო, ბავშვთა ბაგა-ბაღები, სკოლა, კე-
თილმოეწყო მენავთობეთა დაბა. ქარხნის
კოლექტივის დევიზია: „გადაეკეთიო მუშათა
დაბა მაღალი კულტურის დასახლებად“.

მდინარე ჩაქვსაღვის მარჯვენა სანაპირო-
ზე შეულ მაღლ დაწევბა ქარხნის ოცდაათდა-
გილიანი სამკურანლო პროფილაქტიკორიუმის
შესებლობა.

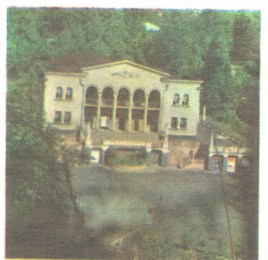
ქარხანას ქარგად მოწყობილი დამხმარე
მუშერნობა აქვს. მუშათა სასადლოში ყო-
ველთვის არის კიტრი, მწკრილი და სხე-
ბოსტნეული. მუშები 35 პრიციტორი შე-
დავითთან ფასებში იღებენ კერძებს.

დაძაბული შრომის შემდეგ მენავთობე-
ებს უუვარი დახვედრება, სპორტული თამა-
შობები, კულტურის სასახლეში 16 თვისმოქ-
მედი წრე მუშაობს. მართლაც კონცერ-
ტებს, წრეულს ქალთა ვოკალური და
ვოკალურ-ინსტრუმენტული ანსამბლები და
თვალღებურზე გამოცდენ, პარკში ლი-
ნენაქანში გამართულ ახალგაზრდული სიმ-
ღერების საკავშირო ფესტივალზე მენავ-
თობეთა კულტურის სახასილავო ვოკალურ-
ინსტრუმენტულმა ანსამბლმა პირველი ხარის-
ის დაღლიო დაიმსახურა.

კულტურის სახალეში საღამოობით ინ-
სტრუმენტული ანსამბლი ასრულებს მზისა
და მარადიული გაზაფხულის საგალობელს,
გარშემო იღვრება მუსიკის მანქანი და ნა-
ჭაფ ადამიანებს ახალი ძალით, ახალი ენერ-
ჯიით ავებებს.

ქარხნის მთავარ შესასვლელთან დად პა-
ნიოზე წარწერაა. დიდება შრომას!

პირველი ხუთწლიდის პირმშო — ნავ-
თობგადასამუშავებელი ქარხანა დღეს მე-
ათე ხუთწლიდის გიგანტია.

მეცხე

„ქალო ნაჩინჯანო“

ნარკვევი

ჭკარში ეს სიმღერა ყველას უყვარს. მას ნარინჯების მკრეფავებს, კალათებისა და ჩალსქუდიან ასულებს უმღერიან. ამ ნარკვევში ორ მათგანზე ვიკითხება: მახინჯაურის ციტრუსების საბჭოთა მურერნობის დირექტორზე შერი ახალაძეზე და კვირიკეს ციტრუსების საბჭოთა მურერნობის დირექტორზე გული ცივაძეზე.

1. რიზიჩოზ ზაპარაში

მამინ სულ ახალგაზრდა იყო, ოცდაორი წლისა. გახუნებული სახაფხული პალტო ეცვა. უქუსლო ფესსაცემლები კობრად მოკრებოდა. მიდიოდა და მაღალ ტანს ლამაზად მიაჩვენდა. სახე კეთილშინაობა ჰქონდა. ამ სახეში სამხრეთის შხის სიციხე და ნარინჯების სურნელი იგრძნობოდა.

ვაკეში, მდინარე ვერსათან საავადმყოფოს ეზოში შეუხვია. ქარისაგან აწერილი თმა გაისორია და თავის აკამიყენ გაეშურია. ბედალ, იქ არავინ იჯდა. ავადმყოფები ფანჯრებთან იდგნენ და ქარისაგან მოხრბლ ხეებს სინანულით გასკებრივდნენ. სკამზე ჩამოყდა. ზურგს მიყარდნო. ურუბრედა მუშუფაილის ხეს და თავი მახინჯაურში ეგონა.

მისი თეთრი მახინჯაური! არა, მარად-მწეანე, ნარინჯოვანი და წაღლი თფერი სახლებით დამწვევებული. ისინი მდღერამა მიწისფეროლებმა ომინცენტრებმა, დანილივებმა, სინიციხებმა, ვუბანოვებმა და მორბოხებებმა ააშენეს. მერის უსუსვარი ბავშვობა (უსუსვარი, რადგან იმდროინდელ-

ლო ღლებში ზღაპარივით დაბაშსოვრდა) ამ სახლებისა და მის ბინადართა ცქერაში გაიჯოდა.

ქალები ქოლგებითა და გრძელი კაბებით დასიკრინობდნენ. მამაკაცებს კოსტუმები ეცვათ და მისლამებისა ქუდებს იხდიდნენ. სალაშობით ომინცენტრის სასახლის წინ, სიღ მიოვანზე ცეკვები იმართებოდა. გაუთავებელი «ვალსი» და «მანურკა» სწენითა და ცქერით ღლიდა პატარას. მას ყველა ტანწერილი, ლამაზი ქალი ყვავილად ან გვირილად ყვაროვდინა, ეგონა, რომ ევლად ნახული წამოხლები აქ მოსულყვენენ საცეკვაოდ, ყველაკობდნენ, თითებზე ღდებოდნენ.

— აქ მხოლოდ ყვავილები უნდა იბრუნდეს, — იმორებდა მაგწვი თავისთვის.

...ომინცენტრები, დანილოვები, მოროზოვები ვინდნენ, გადაიკრგნენ. მათ აღგებულ გლგობა წამოიმართა, წელში ვასწორდა, კავი და ნამგალი აიღო, ევლად გავიდა, ნარინჯებს შეესია, მიწა ააბუბუნა...

ყველაფერი ჩენია — ეს ბაღები, ყანები, ვენახები, ტუეები, — ეშმიდა გოგონას და მარჩინალ ძროხას კაბეზინებული სახით დაარბინებდა საძოვარზე. ბედნიერი ბრუნდებოდა შინ და დედ-მამის მკყოფილ მუხრას რომ ხედავდა, უფრო ღონიერად უქურადა ხელს ძროხის ცურებას, უფრო ხმაბლდა ახრიალებდა რაქს ქუთანაში. გოგონა ოჯახში შევლდა მშობლებს და სკოლაში მინდილობით სწავლობდა. სკოლა დაამთავრა და თბილისში მოეწყო სასწავლებელი. აგრნონის საეცილობით საცაა სო-

ფელში უნდა დაბრუნებულიყო დამტყნებული სახე მუშუფაილის ხის ტოტებისთვის შეეშვირა.

— ნეტავი, ერთი მოწუფსო, — ფიქრობდა თავისთვის. მისი გემო და სუნი ნეტარებოდა და საყუთარი ეზო-კარბიდაო ასენდებოდა.

ქარი ვერცერთი ნაყოფს ვერ იმეტბდა მოსაწყვეტად, ქალი კი შეშებით ეთხვებოდა ხეს, რომელთანაც ხუთი წელი დადიდა აჯარაზე ფიქრებით.

მახინჯაურში დილაადრიან ჩავიდა. შინ მისვლამდე ომინცენტრების თეთრი სასახლე ნახა, კბეები სულმოუთქმელად აირბინა და მეურნეობის დირექტორის კარებთან შეჩერდა. ვერ არავინ იქნებოდა, — იფრიადა და კარები მთვრილდებლად შევლო.

დავით ტელუში სკამიდან უღიმიდა. მიუახლოვდა, ხელი ჩამართავდა და აგრნონის დილობი წინ დადლო.

ომის დამთავრების მერევე წელი იყო. მეურნეობის საეცილობები ავლა. ახალი ძალა, გონიერი, მშრომელი მარჯვენა ძირად ფსიობდა, გახარებული დირექტორი მამასავით უღვავდა და ცილობდა მის თაღწინ გაზრდილი გოგონა აგრნონამდე წამოივადინა.

მია დათაყო ბევრი რამ ანწავლა და გადასცა, რა თქმა უნდა, მიწასთან და მეცნარგსთან უშუალოდ დაყავირებული საიდუმლო. მერი დირექტორის მარჯვენა ხელი შეიქნა, დილდინ დამტყნო მიწის ჩაქორტებება, კარგი მუშუფაი სხაელი დილოდა.

დიღანას არ გააჩენია მახინჯაური, მუზობლად სუსტად, ზარალიანი კახაბის მურენობა შეერჩიეს და სავშის მოვარება დაავალდა, დირექტორად დანიშნეს.

კაბებოლები უფლოდ შრომობდნენ, ძლიეს უკავრებდნენ მიწაზე თხის. შრომის ხალისი ეკრთმეული ჰქონდათ, რადგან გასამარჯვლოს ვერ იღებდნენ. მერის თავიდანვე სასუფობი ძებნა დაიწყო. უსასქვლ მიწასაც ება ექნა, როგორ გაეზარებინა კაცის ვეუთი სასეცი საკმარისი იოვუნს, მიწის შეტრგნეს და ნარინჯის ბაღი გადიარია, ხეებმა ღლიონდა და მანდარინით უბეები ათვსეს. ოჯახებში დიღლია ხორავი შევიდა, ყველა ლამბრკობები და ბაღებს მოელო.

მურერნობა მალე მომგებინა გზადა. ხალხს ახალი სახლები აიშენა, კახაბრეულებს მახელიაურის მცხოვრებლებს შეუერთდნენ, ორი მურერნობა გაერთიანდა და დიდი შრომა გაჩაღდა. იმედიანი დღეები დაიწყო.

მარგან ერთხელ, დიდი მოსახლის ავლებს წინ, ბარში ვინა დაიჭირა. დირექტორს დილობით ლომინებით მიწაზე დაიწყო დიღლი დახვდა. ტირილობით დიღლიდა ხიდან ხენდეს, ოქროსფერი ნაყოფით იესებოდა კალთას, ცილადა ისევე იესებოდა, თითქმის უნდობა ამით ისინი გადაეკრინა.

მერევე დღეს რაღაცას გაევიბრა თუ გაუბრაზდა, ფარ-ხაზლი არ დაყარა და თავისი ქოტიტი, მებრძოლი განწყობა სხესაგან გადასვლო, დაიწყო დიდი შეტევა, მოყვნილ ხეების აღდგენა-ამორბობა, ახლის დარგვა.

მეურნეობა აღორძინდა. გაიზარდა ჰექტარობრივი მისავალიანობა, მუშათა შემოსავალი. აშენდა ახალი საცხოვრებელი სახლები, ბავაბილი, აღმინსტირაციული შენობა და რიყა ყველაფერი ბრწყინვალედ მიაწყო, „მკვლემმა“ დაუძახეს.

მახინჯურის საბჭოთა მეურნეობის დირექტორი დავით ტულუში ავღლ შეინდა. მან დაიბარა, რომ მის საქმეს მხარე ახალბედა შესანიშნავად განაგრძობდა.

ძია დავითი გარდაიცვალა. მერი, მისი სურვილის თანახმად, დირექტორად დანიშნეს. მას უფირდა მამასავითი მზრუნველი აღამაინის შედეგი, მის სკამზე ჭლომა, მისი ნამაფავარი მეურნეობის ჩაბარება, მაგრამ ხალხი არ მოეგება.

მერიმ ომენცენტრების სასახლის წინ, საცუკეო მოედანზე ყვავილები გააშენა და ბავშვობის ოცნება აიხსინა. მუშები შემოიკრინა, მათთან ერთად ახალი სახლები, ბავაბილი, სკოლა და სასაღლი ააშენა, მუშებს კარგი სამუშაო და საყოფაცხოვრებო პირობები შეუქმნა. დავით მახინჯაურელი მეტორუსე თვეში საშუალოდ 180 მანეთს იღებდა. ამას ემატება პრემიები, სოციალისტურ შეჩებრებაში გამარჯვებულები საბჭოთა კავშირში და საზღვარგარეთ მოგზაურობენ.

გაიზარდა მეურნეობის შემოსავალი. წელწელად 1200 ტონა ციტრუსს აბარებდნენ, ვეგმა 900 ტონაა. 25,5 ჰექტარზე 200 ტონა ჩაი ირთებდა 170 ტონის ნაცვალად. წელს კი 200 ტონის მოკრფას ვარდობდნენ. სოცშეჩებრება აგრძელებნება და მორაგბელს შორის, ცალკეულ შემუშებს შორის აწრობდა და აყვებს აღამაინის უნარს, შესაძლებლობას.

გვინობს და ახალშენის საბჭოთა მეურნეობებს მახინჯაურლები კარგა ხანია ეცხებობან. წელს, რამდენიმე თვის წინ კვირიკეს ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობასთან გაფორმეს სოცშეჩებრება. დირექტორი იქვე ჭლია, აჭარბა ცნობილი გული ცოცავდ. მეურნეობაში კოლექტივს დიდი მთავა. ყველაფერს ენთუზიასტები აყვებენ — აგრონომები ვაგნტონა გურო, მედლა ლომიძე, ლდა სინროვა, აგროქემიკოსი მამაია ჩინჩინაიოვა, მუშები დარეკარ აფეიძე, ნაზი ქარცივაძე, სვეტლანა უტოვიჩევა. უმათილად წარმოუდგენელი მიღწევები.

თეთრად ანათებს ომენცენტრების სასახლე, თეთრად ანათებენ სახლები მახინჯაურში...

მოედანზე ყვავილები ყველაფერზე.
ყველაფერი ასე ავისრულდომ!

2. წითელი ხალხსაგებია

ხასან ცივაძემ მარჩნალი ძროხა გაყიდა და ფული ქალშვილს მისცა. ის რომ დღედა გაიფო, ხელი ლოცაზე შემორტყა, იქთაქოთა, იფიშეშია, მთელი დღე უქმად იჯობდა, არც მჭალი დაცხობ და არც საღლი-ვაშშიში დაბაზდა.

გული ცივაძემ იმ ფულით ბობოყავათის სკოლის პიონერებს წითელი ყელსაკვებები

ბალი ცივაძე

უყლია, პიონერული ოთახისათვის საჭირო ნივთები შეიძინა.

ოჯახს რძე და ყველი მოაყლია, რაიონში კი სკოლის პიონერული ორგანიზაცია მათთან საჩუქრებელი შეიქმნა. მოდიოდნენ ბათუმშიდან, საოლქო კომიტეტიდან და უჯვირთან, გული ცივაძე საუკეთესო ხელმძღვანელის თვისებებს რომ ავლენდა.

შემდეგ ქობულეთის კომპარტიის რაიონის მღვინად მუშაობდა, პარტიულ სკოლაში ვაგზაუგს, იყო პასუსსაგებ თანამდებობებზე პარტიის ქობულეთის რაიონში, რაიადსაკომში, მთელი ახალგაზრდობა და ენთუზიასტ ხალხის სამსახურს მოახმარა და იმ ერთი წლის წინ კვირიკეს ჩამორჩენილ მეურნეობაში დირექტორად დანიშნეს.

კვირიკეში მუშაობდა აკლდა. ხალხი საკანშიდასმე ეზობიდან არ გამოდიოდა. გული რაიბათის მეტრი ფართობი გაიპროფნა თვისობის. დირექტორს ვერე აგრონომები და ბრიგადირები ჩამორჩენდნენ. მათე ილეს ამდენივე ფართობი, ზოგმა — მეტიც. ფიზიკურ შრომაში ჩაება ყველა. ერთმა ახლგაზრდა კრებაზე კილეცა თქვა:

— ახლგაზრდა ვმუშაობ და ხეცული ბარი გჯრ არ ამილია, ქალმა ამალბინა.

350 კაცის საქმე მისმა ნახევარმა ვაჟითა. მუშამ რომ დაინახა, ხელმძღვანელები იფლს იფრავდნენ, შესაძლებელზე მეტი ვაჟითა. ციტრუსების კრების დროს გული მეურნეობაში უფასო ყვება შემოიღო. ცხელი ყრბები ბაღებში რიგდებოდა, მუშაშინ აღარ მიდიოდა საკმევილად, დრო იზოგებოდა, ხელსაყაროლი მანდარინები იზოგებოდა.

პირობა ასეთი იყო — ციტრუსები ახალ წლამდე უნდა მოყრილიყო. ვინც იმ დღეში ტონანახევარ ციტრუსს მოკრფდა, პრემიის

საბით ოცდაათ მანეთს მიიღებდა. ხალხი ხიდან არ ჩამოდიოდა. წვიბამიზე ხეზე იყვინ და შეუჩებრებლად კრფდნენ. დანეტრეცებამ და წახალისებამ ნაყოფი გამოიღო. კვირიკელებმა ციტრუსები ვაღებ აფორე და ვეგმის გადამეტებელი ჩააბარეს.

ისინი ძროხებსა და ღორებს უყლიან, რაც ვეგმით არ არის ვაგვილსწინებული. 50 გეგმა მუშა-მოსამსახურეთა ოჯახებში იზრდება. წლის ბოლოსათვის ხუთი ტონა ხორცის ჩაბარებას აპირებენ. კვირიკელებმა წულუღს მის-იგნისში უფრო მეტი ჩაის ფილოლი მოკრფდნენ, ვიდრე ვეგლებმა. ასე იყო გასული წლის ბოლოსაც ვეგმის გადამეტებელი შარწმა დიდდამი ფთოლი ჩააბარეს და თანაც ფთოლის 81 პროცენტს პირველი ხარისხის იყო. მამონ მეურნეობამ ხარისხის მარცხნობლი ბორკული ადგილი დაიკავა რაიონში.

კვირიკელებს საუკეთესო მოსტინა ექვით. ბაღებში შვიის ხეხილი, არ აკლიათ დანდა და შამპუნი. შეიკრება, რომელი მახინჯაურლებთან გაფორმეს, დიდი სტრეპლას მოსტინა.

— ვინ აჯობებს? — ამ ფიქრით იწყება ყოველი დღე და შედეგები ყოველდღე გამოდება.

...ყველაფერი კი წითელი ყელსაკვებით დაიწყო. ბობოყავთელი პიონერულმძღვანელი საზოგადოებრივ სარბოცხე ამ ყელსაკვებით ვაგვილია. იმ წლებს დახდა რომანტიკამ, უნაგრო შრომამ და ახალგაზრდულმა მგზნებარებამ ასწავლა სწორი გზით სარბოცხე და დამკრეობების ვაღადავა.

დღეს გული ცივაძისათვის ყველაზე ძვირფასი მოსავლიანო წითელი ყელსაკვებია.

ტრადიციის ღირსეული განმეგრკობნი

ყოველი მხატვრული კოლექტივის მთავარი ღირსება თვითმყოფადობაა, ხოლო მის მოპოვება დრო, ადლო და, რაც მთავარია, ტრადიცია სჭირდება.

მოაღაღებებმა, სამას წელიწადს რომ მახვართა და ცეცხლით შანთავდნენ აპარას, ვერაფერი მოუხდურს ხეის საქართველოს ამ განუყოფელი მხარის მკვიდრთა სულს მათში დღეიანსთან ერთად ცოცხლობდა ის უძვარდისეხი საუნჯე, რასაც ფოლკლორი ერელება, მინც ისმოდა „ჩაღმა ჩაყრილო ვენახო“, „მარული“, „ნაღურა“, „ორნანი“. მათი ექო თავს ევლებოდა ცადაზიულ მთებს, ხეობიდან ხეობებში უერთდებოდა სისხლისფრად შედებულ მდინარეთა გუგუნს. „ხორუმი“ და „განდაგანა“ კი ცეცხლით ვანი რტმებით ძალას მატებდა, ბრძოლის ერთი ავახსებდა მამულშივილითა დაყოილ მულს.

ბედულუმბართობის ორმტრიალში კულტურის საგანძურადან მრავალი მარგალიტი დაიკარგა, მაგრამ სამშობლოს უსხვდრო სეუვართობის ერთი სიმცი არ გაწვეტა და ახე ავლდრა, მკედრეთით ადაგ ეს სიმღერა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ვახა შესაძლებელი კულტურის სწრაფი წინსვლა.

საუკუნეების განმავლობაში ხომ ჩადრის „შევიწინებებსა“ და მინურ მორჩილენას ქადაგება უფრია. ამა წარმოადგინეთ კოლექტივის შემოკრება ასეთი ატმოსფეროს შეიკლის მერმე ცხადია, ბევრი, ძალიან ბევრი მცადნიეობა ვახა საჭირო, რათა მოეწილათ მსახიობები ადგილობრივი მოსახლეობის წრედან. მდიდარი ტრადიციების ნაჭერწალი ხომ არასოდეს ჩამქრალა მათს არსებაში.

— ხანდაზმულთა ვადმუცემით და პირადლაე მასსოხ, — მუეუნებმა მ. კუხიანიძის სახელობის აპარის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის მხატვრული ხელმძღვანელი, საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტი ენვერ ხახაე, — ასე ვთქვათ, საკუთარი თავის ხელმეორედ აღმოჩენა. რაოდენ ბედნიერი ვიყავით, როცა ბიროტების პირწუში დრუბლები ერთხელ და სამუდამოდ ვაიფანტა აპარის ლევერილდანი, დავიბრუნედა, გულს მალამოდ მოეფინა ის, რაც ჩვენი წინაპრების მუდმივი თანამშავარი იყო ჳირსა თუ ლხინში. ტრადიციამ სიყოცელ ვანაგრძო.

აქ მუშუდლებითა ვეგრდი ვუვართი იმ მუეოკით, რომლებმაც განსაკუთრებულ ღვაწლი დასდეს ჩვენს კუთხეში საგუნდო ხელოვნების აღორძინება-განვითარებას. უპირველად, ეს ღმიტრი ყუბანეიშვილზე, მელიტონ კუხიანიძესა და საქართველოს სსრ სახალხო არტისტ მირიან ჩხივიშვილზე

ითქმის. სწორედ მათი ხელმძღვანელობით აღიზარდა სცენის ოსტატთა მთელი პეუნდლა. საკუთარ ღვაწლზე თანამოსახბერ დღეს, მაგრამ ყველამ იცის, რაოდენ დიდი ამაგი მოუძღვის ენვერ ხახაეს უძველესი კორეოგრაფიული ნიმუშების („ოპოი, ნანა“, „განდაგანა“, „გადახვეული ხორბუმი“, „ლმურა“) აღდგენა-ვადმუშავებაში. მერტდა, რაოდენ კოლორიტულია ეს სუბიტი, რაოდენ სანტერესოა რელიეფურობითა და შინაარსის სიღრმით.

ახლა ანსამბლის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი აპარის ასსრ ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწე გულნარა ნოღაიდლეე არის. ეს ფაქტი მრავალსმთქმელია. სამყოილე წლის წინათ ვინ წარმოიდგენდა ქალს მთავარი დირიჟორის როლში გულნარა თაიხის პროფესიონალ დიდებული სტეკიალისტი და ბევრი საგუნდო ნაწარმოების ავტორია. მისი ქმნილებები, ფონემურობასთან ერთად, პოლიფუნქიურობით, სიცივის მაღალი მოტივებით ვამოირჩევა.

ფართო რეპერტუარი, შეთანხმებული უღრადობა, სცენური კულტურა, ხალხური საუნჯის წინა პლანზე წარმოჩენა, — აის კომპონენტები, რთაც ხახათებმა აპარის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლი. კოლექტივმა დროზე ადლო ადლო ამ სფეროსადმი აუდიტორიის სულ უფრო მზარდ დანტერესებას. ასე რომ, ანსამბლი დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს ცალკეული ნიმუშების კალენდოსკოპური ცვლით, ერთვულთ კოსტუმების ფერთა ბავოვნებით, მსახიობთა საშემსრულებლო დაიპაონით. იხინი მდერინა, ცეკვეანი და მუყურებლად მთქვე აპარის მაღალიან მინის სურნელება, წარმტაცი პეიზაჟები, ხალხის გულსითქმა.

დახ, ერთვულმა თვითმევენამ თაიხი გაიტანა. წყეული ჩადრი მწარე მოგონებად და დარჩა მოსახლეობაში, სხე როგორც ქამანისის მონოტონური მოთქმა.

აპარელი ქალის უშუშვიწიერებს სახეს, მამაკცოთა ვაჟაეიურ შემართებს, „ოპოი ნანას“ და „ხორბუს“ განა შავნელი საუკუნეების სუსხი დაალებდა რაიმეს? პასუხი ნათელია. ამაში უშალ დავგეთანხმებინა იხინი, ვისაც ერთხელ მინც უნაბავ ჩვენი ანსამბლის ვამოსვლა, რომელმაც წარმტებით მოიარა საბჭოეთის დიდი ქვეყანა, ევკობე სირია, სუდანი, მომძე ბულგარეთი, ჩეხოსლოვაკია და ათუთლ ათასობით მეგობარი შესხინა ქართულ ხელოვნებას.

წინ მეგობრობის ახალი მარტულია ამჭერად იგი პოლონეთისაკენ მიემართება!

სიმონ ხაბოკიანი

მარტა კვიციანი

ბანარცაძე კუთვთაძე

მინაშვილი გაბრიელი

ქუჩას შემოსევთან მაგნოლიები, ილიმიან და თითო გულშეკრულ მოცხად უშვებენ შუგს სადღერსოდ...

ქუჩაზე ბევრია მაგნოლია, აუვაებულუმს საამო სურნელი რომ დაუღუროთ პატარა...

მაგარ სულ სხვაა კენტად მდგომი ეს მაგნოლია, უვაილებით დაბუნბულს საამოდ უღიბის პირი, მაინც მღუმარეა იგი დღე-ნაადგ, თავს არიდებს სიოს ჩურჩულს, გულს არ უხსნის ზღვაურის აღერსს.

ის მოლოდინშია...

ექვიანობენ მაგნოლიები ამ პატარაზე...

„შეხეთ, ჭერ დედის რძე არ შეშრობია და აღარ გვკადრულ-ობს, რომ გაიზარდება, ტანს აიურის, გახშირუვაკვილიანდება, გულსაც აიურის ჩვენზე და“.

...და ემატება უვაილს უვაილი, გადათვრდა პატარა მაგნოლია, სითვრემ დაიკურო ზეცის გული და ქარიშხალმაც მოიწაინდა ძლიერი მკლავებით შემოქობობდა უფლებე პატარას...

და გაქვზადა:

შივა დააკონცინა ნახი ტოტებით, უვაილები მიმოფანა ქუჩის სიგძეზე, ფოთლებს გული შეუნუხა ჩემი კარავით: იწებდა სიომ დაშარსო თქვენთან აღერსოდ... მერე ღონიერად ჩაიკა გულში, ჩამოუსწორა გადაღწეული ტოტები და დაიბედა, — ჩემო პატარავ, უვაილები, გალამაზებები, და კვლავ გეწვევიო.

...უვაილობს მაგნოლია, ფიქრები გაშლიან უვაილებად.

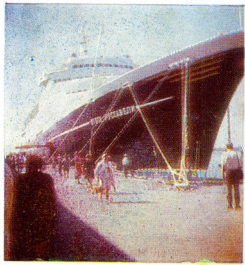
გლვა და ვიქია

ზღვა ბობოქრობს და დაუფიქრებლ სურვილებს ერკინება. ნაპირი-საკენ მობიან ახალი ტალღები, როგორც გაქცეული ფიქრები, იზრდებიან, მატულობენ, ძლიერდებიან და ხმაურით აზანაზანებენ პაერს, მერე ზღვა იტრავს გულში მათ და სტიქიონში გადაძახებს. პატარა ტალღები კი შეუგზავნე უფიქრევიან, წაიღილდ ჩრებთ ნაპირის ისევადკოცა.

... მრისანებს ზღვა. მერე დამშვიდდება, განიბება და ფირუზის-ფერი თვლებით სივარულს თხოვს მიწას და ზეცას... და უკვლავ ფერი დაიწებდა ისევ თავიდან... გამოდარებს და ღურჯკაბა ხეცის მზით სახეც ოცნება აქარავნობა მწვანე ფოთლებზე, შევეილებულ ფოთლებს კი გულს დაუღლით იჭვი ფარული, მათაც მოწინდებთ მზე, წყალი, სიმწვანე.

შემდეგ ისევ წამოვა წვიმა, აჩრუვდებიან ფანჯრის მიწებზე წვეთები. უმელო დრუბლებზე ახმედრებულ ქარი გადარეკავს ოცნებებს, ტანჯავს, სიხარულს... კვლავ აბობოქრდება ზღვა, კვლავ ხარხარით გამოიქვიან ტალღები სანაპიროსაკენ, გაიზრდებიან, აქაფობიან, შემდეგ დაუძლიერდებიან და ბოლოს ჩუმად დაასრულ-ებენ თავიანთ სიკოცხლებს...

... წვიმის წაწეარს უერთდება გულის ხმაურს: ქარი თითქმის ფიქრებს დაუპირებს, გადარეკავს დრუბლებთან ერთად, მაგრამ მიქცეული ტალღების მსგავსად მოიქვიან ფიქრებიც და უკვლავ-არი თავიდან დაიწყება...

ფორთა კარმონიკა

უკეთილ რა მამაკაცის თანხარად აღვი-
ლი ქვეყნის სახალხო მეურნეობაში, აქა-
რელი ქალები აქტიურად მონაწილეობენ
სახელმწიფოს მართვაში. ქალებს აქვთ
ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტურ რეს-
პუბლიკური ფართო შესაძლებლობა აქტი
განხორციელოთ თავიანთი უფლება, პარტი-
ონ და არჩეულ იქნან სახელმწიფო ხელის-
უფლების უკეთა ორგანოში. სსრ კავშირის
უმაღლესი საბჭოს შემადგენლობაში აქვთ
ასს რესპუბლიკიდან არჩეული 11 დეპუ-
ტატი. აქედან 5 ქალია. კავშირის საბჭოს
მრჩველობის კომისიის, სსრ კავშირის სა-
პარლამენტო ჯგუფის კომისიის წევრები
არიან ქ ბათუმის საყოფაცხოვრებო მწი-
ქანათსაშენებელი ქარხნის ბრავადირი მენ-
დოლოვტრადე, ზელვაჭარის ჩაიონის სო-
ფელ მათს კლმუტერების მგზავთი-
ერ მალაქაძე, შუაბუვის ჩაიონის სოფელ
საბჭოთა კომუნარების მგზავთიკო ნე-
ნუ ცინარძე და სხვები. საქართველოს სსრ
უმაღლესი საბჭოში ჯგუფი ავტონომიური
რესპუბლიკიდან არჩეულია 25 დეპუტატი,
აქედან 11 ქალია.

ქიდეფი უფრო უკეთ არიან წარმოდგენილი
ქალები ადგილობრივ საბჭოებში. აქვთ
ასსრ მეტყვე მოწვევის სახალხო დელეგა-
ტთა ადგილობრივი საბჭოების 5511 დეპუ-
ტატიდან 1588 ქალია.

ქალებს მნიშვნელოვანი სახელმწიფო მო-
სტები უჭირავთ აქვთ ასსრ უმაღლესი
საბჭოში, სამინისტროებში, ადგილობრივ
საბჭოებში. ვინ არ იცნობს აქვარაში თავი-
ანთი საბჭოს დიდ მოსაყვარულსა და ინერ-
გულ შემხრებულს აქვთ ასსრ ვანაი-
ტრების და სოციალისტური წინააღმდეგობის
რეზისტის მოადგილეს ვინაი ციციანი და ნა-
თელა გავაშაძეს, სახალხო დელეგატთა
ხელის ჩაიონის საბჭოს აღმასკომის თავ-
მჯდომარის მოადგილეს ვინაი აბულაძეს,
სახალხო დელეგატთა კომპლეთის ჩაიონ-
და საბჭოს აღმასკომის მოადგილეს შუმანა
გილოთაძეს; სახალხო და საბჭო საბჭო-
ების თავმჯდომარეებს შუმანა შერვაშიძეს,
ზინა თავაგირაძეს, ნინო მნელაძეს, ლეილა
კუთამაძეს და სხვებს.

ბ. პაპალაშვილი

აქვთ ასსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზი-
დიუმის მდივანი.

მოსაზრებით ძირითადად გამოყენებით
ხელოვნების დარგში მოღვაწეობს მის შემ-
ოქმედებებში საოცრად ერწმის ერთმა-
ნის ფერწერა და კერამიკა 1952 წელს
იგი რიგის ფაფურ-ქანაწერის ქარხანაში
მიწვევის. სადაც ათი წელი დამოუკიდებ-
ლად წარბის საბელონოში ხელოვნებასა საყოფა-
ცხოვრებო კურსების უმარავე ცესკო და
ინოვაცი უკვე. ფაქიზი გამოყენებით შეს-
რულდება საშაი ესეპოთი ქარხანამ მის-
სობრივად გამოუყავა ჩაიის, სადილის, სავა-
კო ფაფურის სერვიუბები ეს ნიმუშები
სახელმწიფო ტერიტორიებზე კვეთაწინა გა-
ზაგანა, სადაც დიდი მონაწილეა ზედა წი-
ლად მათი შექმნის სურვილი გამოთქვენ
ლიცენცია და ბრიუსელში (1957 წ) ნიუ-
იორკში და პონანაში (1958 წ) დამსახურ-
(1961 წ) და კარსი (1962 წ) კურსების
მიწოდებით ფორმები და მასზე გამოხატ-
ვითი ნატიფ ნახატები, უმარავეს სოფ-
ლისა საქართველოს კურსიბეული ბუნეში-
სათვის იმის დამახასიათებელი. ესა ვარდ-
კვავილების კონტურები, ვაზის ფოთლები
და უარტები, თევზები, დეკორატიული მცე-
ნარეთა ელემენტები... ოღონდ ჩანდა ხარკს
უზღის ფერწერასაც მხატვარი კარვად
გამონის აკვარელის ფერის სპეციფიკას და
ქმნის იმის მიწოდებით კოლორატს, ისე
ლამაზ გახს, რომ ვინცდა მის ქანაწერებს
ღიღინას, ღიღინას უქცობოთ. ის ღიღინა
ახალგაზრდული გატაცებით ემსახურება
საყვარელ საქმეს.

ფაქიზი გამოყენების უარტესად ნიჭიერი
ხელოვანი ნიჭი ნიჭიანად ფერწერასა
და გრაფიკაში მუშაობს. მხატვრის ნაწი-
რული ტექნიკით შესრულებული ფერწე-
რების თემატიკა მრავალფეროვანია მისი
პორტრეტები, ნაგებობები გვიბოლავს
ფერთა ვაჭო და კომპოზიციური ჩანაფიქ-
რის ორიგინალურად არის გასაჩვენებელი
„პურის რიგში“. რომელიც მოწმუნებური
ფერწერის პრინციპით არის შესრულებული
და და ომსაბრონირებელ დამახასიათებელ
ემაზღეს ასახავს მხატვრის გრაფიკული
ნამუშევრებიდან აღსანიშნავია ტუბოთი შეს-
რულებული ფერწერების სერია, რომელ-
ზეც ძველი თბილისისა და შიოთა აქვთ
ტანკული და პეიზაჟური სიუჟეტებია წა-

აზოსახული. ნინო ნივარაძე რესპუბლიკ-
ური და საკავშირო გამოყენების სფეროში
წინააღმდეგობა 1972 წელს მისი რამდენიმე ნა-
მუშევარი ექსპონირებული იყო რესპუბლიკ-
აციისა და გერმანიის დემოკრატიული რეს-
პუბლიკების საგამოყენებო დარბაზებში.

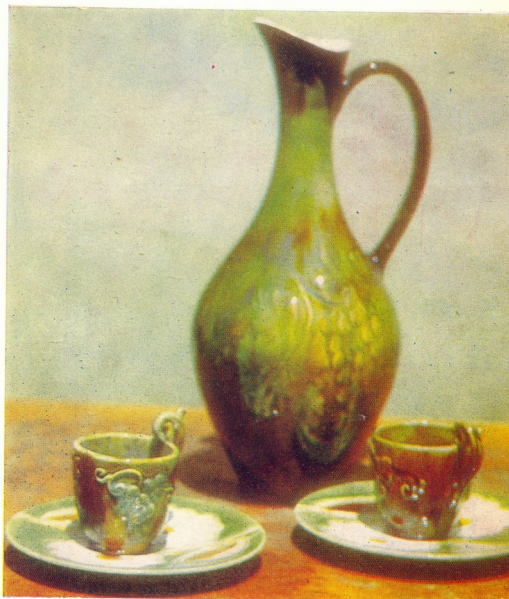
ფართო და მრავალმხრივია მისი ხალ-
კური შემოქმედებითი მიღაცეებები. იგი
დეკორატიული გამოყენებითი ხელო-
ვნების დარგში იღვწის და მხატვრული კო-
ლის ნიმუშებს ქმნის, თუმცა ვინაი შემო-
ქმედებითი ჩარჩოებით არ იფარვლება.
უარტებებს იქვთ მისი ფერწერული და
გრაფიკული ნამუშევრებიც მხატვარი
შესანიშნავად ფლობს სასტელის ტექნიკას,
ფერების შეხამებით ისეთი განას აღწეს-
რომელიც მთელ კომპოზიციის მიმდევ-
ლობის ანუბებს შიოთა ხალხების ბოლო რე-
პუბლიკის ნამუშევრები — გობელენ-
ები, პორტრეტები, პეიზაჟები, ნატურმო-
ტივები და სიუჟეტური კომპოზიციები შეს-
რულებების მაღალი ტექნიკით გამოირჩევა
საქართველოში თითოეული ქმნილობის ოცდობის
მანა ერთად უზალო სეფარტულსაც აკვავს
კომპოზიციის ხილვაში იმის ბაქოში-
დანვე ხელოვნების სამყაროში ტრადიცი-
და საათობით იქდა ხოლმე მამის — ცნო-
ბილი მხატვრის შიოთა ხოლმეშილის სახე-
ლოვანი და გულდასმით აკვირდებოდა
ხატვის პროცესს ხელოვნებამ გაიტაცა და
მტკიცედ დაიწყო მამის გუნს გაყოლი-
და მისი საყვარელი ვანატიკა პეიზაჟი და
პორტრეტი. ქეთევან ხოლმეშილის ნამუ-
შევრებისათვის ნიშნობლობია ვარტემა-
ციული თემატიკის შესწოდება და მიების,
ხატვის თავისებური მანერა ახალგაზრდა
ხელოვნის ნაწარმოებები „არჩიელ მხატ-
ვრობის“, „კადრაკის დედოფალი“, „ნიჭი-
ნური ქალის პორტრეტი“ ვგვიბოლავს ფერ-
თა მარბოვით. ადამიანის სულიერი სამყა-
რის ოღონდ წარმოიწინა.

საოცრად ლამაზია მხატვარი ქალების
სამყარო. შემოქმედებითი მიტება გრძელდება და
ისინი კიდევ ბევრი საინტერესო ქმნილებით
გავცავს გვებად.

ქეთევან ზოლუაშვილი. „მეთევზეები“

შაია ზალუაშვილი. „გობელენი „ბერიაკცები“

ოდლა ჩაჩუა. ვერამიცა

ნინო ნიჭარაძე. ნატურმორტი

სცენა სპექტაკლიდან — „ოკმულება შოთა რუსთაველზე“

„ვ ხალვაში — „ვაჯის ტირილი“

„ბუაჩიძე — „ეზოში ავი ძაღლია“

„ლ. თაბუაშვილი — „კრილოზა“

„ანტაგონე“

ასი წელი

თეატრის წელი

ბათუმის თეატრალური ცხოვრება ას წელს მანც ითვლის, საერთოდ ხალხური სანახაობითი კულტურა კი უძველესი აქვს. თაობიდან თაობებს გადმოჰყავთ თეატრის სიყვარული. სათუთად შემოინახეს იგი საუკუნეების მანძილზე და უკვლავ ძნელ-ზედობის ფასაც კი არ განეღებულა. რა არ უნახავს საქართველოს, ამ უშუფენერგ მხარეს! როგორც იტყვიან, წიკქელის ქვა არ დატრიალებულა მის თავზე, თორემ სხვა უკვლავიერი შეხვედრია და მანც მულამ ამაყი და გაუტებელი იყო მისი სული, მუდამ ენათ ქართული დამაპირა. ამ სინათლის თეატრიც თავის შუქს მატებდა.

მე-18 საუკუნეში მთელი საქართველო გამორჩეული სიყვარულით შეუღლა აჭარის მხარისათვის და მხარეებს. დღეასამრბოლისთან კვლავ შეერთებულ ძმებს მხარეში ამოუღვენი ერის თავაკეცი. მათ წიკქის პირველი იყო ილია ჭავჭავაძე (რა ბუნებრივია, რომ მისი სახელი ჭკვია ბათუმის თეატრს!). ქართული თეატრის მოღვაწეები მ. საფაროვა, ვ. აბაშიძე, ნ. გაბუნია, ლ. მესხიშვილი, შ. დლიანი და სხვები ზნაირად ჩადიდენ ბათუმში წარმოადგენების გასამართავად. ისინი ემხარებოდენ ადგილობრივ სცენისმოყვარეებს, ხელს უწყობდენ მათ პროფესიულ ზრდას და დოკტაბტაში. არსებობს ცნება, რომ დ. კლიდაშვილს ბათუმში ერთ-ერთი ადგილობრივი სტუდენტის დასახმარებლად წარმოადგინა გაუმართავს. „სანუშას“ როლზე ნ. გაბუნია მუყვითა. ამის გამო გაზეთი „კვლავ“ წერდა: „ილიდ მადლობის ღირსია ჩვენი ზღვდტრისტი დ. კლიდაშვილი, რომელმაც დიდი შრომა გასწია, რომ წარმოადგენს რიგთანად ჩაება. მას არცერთი რებტაცია არ გამოუტკვებია, მისი დარბაგებით, მისი რეჟისორებით წარმოადგენდა ჩაიარა ისე კარვად, ისე საცხოვრობო“.

მის შემდგ თანდათან იმძლავრა ბათუმის თეატრალურმა ცხოვრებამ და მისი ნაწილილი აღორძინება საბჭოთა ხელისუფლების წლებში დაიწყო. განსაკუთრებით კი 1936 წლიდან, როცა ბათუმის თეატრალური ცხოვრება მთლიანიდან აჭარის სტუდენტების „მეურთოდენ, რომლებიც სამხედლის ხელმძღვანელობით კარგად მოეწყვნენ რუსთაველის თეატრში“.

ბათუმის თეატრალური ცხოვრება მთელს მთავრად, განახლდა და გამძლავრა ბათუმის თეატრალური ცხოვრება. პირველი სექტატალი, რომლითაც თეატრი გაიხსნა, და ალექსიძის ეკუთვნოდა (დაიღვა გ. მდიენის „ბრმა“). ამის გამო რეცენზენტი წერდა: „ხალხით გაქვდილი დარბაზი მოუთმენდა ელოდა პირველი აჭარელი მსახიობების სექტატალი. ახალგაზრდა თეატრის პირველი დაღმა გამარჯვებით დამთარდა“.

ახალ თეატრს სათავეში ჩაუდგა არ. ჩხარტიშვილი და მრავალი წელი მოხმარა თეატრის წარმატებას. ბათუმის თეატრის ისტორიაში ბევრი საუკეთესო სექტატალია. წლების მანძილზე დაგროვდა აქტივობა და რეჟისორთა მდიდარი გამოცდილება. თეატრის სახელი გასცდა რესპუბლიკის ფარგლებს, განსაკუთრებით უნდა გამოვყოთ „ილიდის მეფე“, რომელსაც ვახუშტორ რეჟისორიანია ჭქონდა. ამ ოცდაათი წლის წინათ „სოვეტსკოე ისუსტავოში“ დრამატურტი მალევეტი წერდა: „რამდენიმე თუთის წინათ ბათუმში, ქართულ თეატრში ენახე „ილიდის მეფის“ ბრწყინვალე დაღმა. ერთ-ერთი მაყურებელი — ამერკელი შწარბიან ჭ. სტეინბეიცი აღფრთოვანებული იყო სექტატალით და მე. საბჭოთა მწერალი ვახუშტი იმით, რომ ამერკელმა მწერალმა სოფელე ვერც თავის ქვეყანაში იხილა, ვერც დიდი დრამატურტის სამოზობოში — საბერძნეთში, და იგი ჩვენთან, საბჭოთა კავშირში ნახა, არა მარტოდ აღმალქის, ვახტანგოვის თეატრის სცენაზე, არამედ პეტრა სანავსადგურ კლაქში, რომელიც ამერიკული წესის მიხედვით, განთქმული უნდა ყოფილიყო არა თეატრით, არამედ დანსინებითა და ლულხანდობით“.

ჩვენც, მსგავსად ამ დრამატურტის, სიამაის გრძობით ვკითხულობთ ბათუმის თეატრზე დაწერილ სტრიქონებს. მას შემდეგ ბევრჯერ გაახარა მაყურებელი ბათუმის თეატრმა ვფა ფუჯაბლის „მოკვეთილის“, ვ. დარასელის „კეკელიის“ თუ სხვა სექტატლების დაღმით.

ბათუმის თეატრმა დიდი მოქალაქეობრივი სიმშრის, მოქალაქეობრივი შეგნების მაგალითი გვიჩვენა დიდ სამშაშლო ომის წლებშიც. თეატრადი ფრონტზე წყოდენ მისი მუშაკები, ხოლო შინ დარჩენილებმა დიდი შემოქმედებით მუშაობა გაჩაღეს. წლები წრებს მიჰყავთ, თეატრში მოვიდენ მსახიობთა და რეჟისორთა ახალი თაობები, გამდიდრა და გამრავლდევროვნდა თეატრის რეპერტუარის თეატრია, გაფართოვდა მისი შემოქმედებითი ზედა. თეატრი ცდილობდა პასუხი გაეცა თანამედროვეობის საქართველოში პარობლემებისათვის. ეგემის ზოგენერ ვერ აღწევდა არც შედგმა, მაგრამ რას იზნთ, ასეთია შემოქმედების ცხოვრება: გამარჯვებისათნ ერთად მარცხიც არის, ტრეული და სიხარული თეატრის შერქვეშ ცნობდა არიან, მაგრამ მოვიდა პანინც თეატრის წაღლი გახლდათ. სურვილი კი მართლაც წმინდა და ძლიერი იყო. თეატრი უსწრაფად მოგნება მთავრი სექტატები, ახალი ზეგები, უფრო მეტად ჩარმბობოდა საბჭოთაობოკ პარობლემებს, მდიდრად წარმოჩინა ისტორიული და თანამედროვე ცხოვრების შუქ-ჩრდილები. თეატრის სცენაზე იღვებმა მთავრი სექტატები. მ. პანოლის „ტრაპია“, პ. კანტინისა და უ. ბელიოვი „მეუღლები“. სექტატლები ამხედლა ბუტყუაზიული საზოგადოების მანქარებას. სცენიდან გვესმოდა პატოკანათა ხმამაღალი შმბაბო: „აი, ხედავთ შუსიცი, ეს საზოგადოება თუ არ შეიცვალა, პატოკანა კაცი აღარ დაგვრჩება“. მის გვერდით იღვებმა ნათელი და შუფენიერი წარმოდგენა ამაღლებულ სიყვარულზე. რამდინს „104 გვერდი სიყვარულზე“, კ. ბუაჩის გონმანამკვიდრი და ავასის მიქიერებით დაღებელი „ეშოში ვა ძალია“. თანდათან სექტატებს სექტატული ვმბატა დიდი წარმატებით იღვებმა შექსპირის „მეთორბეტე დამე“. ვფა ფუჯაბლის „ორი სიბერე“, ნ. გორილის „რევიზორი“, ნ.

დუმბაძის „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“, „ნუ გეშინია, დედა“, ა. სამონიას „ჩემი შვილი სიმონა“, ა. ჩხაიძის „ხიდი“, დ. კლდიაშვილის „ღარისპანის გასაჭირი“, გ. კანდელაკის „დრო — 24 საათი“, ა. გეჭვანიძის „უარამან უნთოლაძე“.

ბათუმის თეატრში სხვადასხვა დროს ჩსქტკლებს ღვაწლი აქვთ. არ. ჩხარტიშვილი, ვ. ტაბლიაშვილი, გ. ლორთქიფანიძე, გ. ყორღანიძე, თ. აბაშიძე, გ. ქავთარიძე, ნ. აბესაძე. აქ ათეული წლების მანძილზე მოღვაწეობდნენ შ. ინასარიძე, ე. ჩხაიძე. მათ შეუერთდა ახალგაზრდა რეჟისორი დ. ხინკაძე. ზოგმა დიდხანს იმუშავა ამ თეატრში, ზოგიც გასტროლიორივით იყო, მაგრამ საერთოდ თეატრში შეიქმნა რეჟისორის მდიდარი ტრადიცია. ამ რეჟისორებმა თავიანთი წვლილი შეიტანეს ბათუმის თეატრალური კულტურის წარმატებაში, მათმა საუკეთესო წარმოდგენებმა უკეთ წარმოაჩინა თეატრის უფროსი, საშუალო და ახალი თაობის მხახილთა დეკლანი. ბევრი ჩინებული აქტიორული სახე შეიქმნა.

ბათუმის თეატრის ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო მისი ჩასვლა მოსკოვის კრემლის თეატრში. თეატრმა წარმატებით უჩვენა აქ. გეჭვანიძის ცნობილი პიეტრუა პიესა „წმინდანები ჭკობეში“. ეს თეატრის პირველი გახვლა იყო საქართველოს ფარგლებს გარეთ. მანამდე კი თეატრის რამდენიმე ენჯია სავაგსტროლიდ თბილისის, თეატრის სავაგსტროლი ცხოვრებიდან საგანგებოდ უღდა აღნიშვნის გასტროლები ბუღაგრატიში. შეგვიძლებოდათ მეგობრობა, რომელიც ბათუმის თეატრის აკადემიურებს ბუღაგრატიის თეატრალურ მოღვაწეებთან, მეტად სასარგებლო აღმოჩნდა.

ბათუმის თეატრის ბოლო წლების რეპერტუარში გარკვეული შემოქმედებითი წარმატებით აღინიშნა: ე. ოუკანდარტის „მეტსტრე წმინდანი“, პ. ზეითუნციანის „ეველახე მწუხრი კაცი“, მამულაშვილის „მერხებზე ანგლოზები სხედან“. ამ სექტემბრიდან ზოგმა აქტიორული წარმატება იყო, ზოგში — რეჟისორული. ისინი სხვადასხვა ელთონი ამღიდრებენ თეატრის მიოგრაფიას, ავლენენ მისი შესაძლებლობის ახალ მხარეებს.

ქართული თეატრის თანადროული ცხოვრების რაოდენ ტეპაზე დღილი რაოდენი ტეპაზეა ბათუმის თეატრის. მას ყოველთვის ჰქონდა მნიშვნელოვანი ფუნქცია ქართულ თეატრში და მომავალშიც უნდა შესაბამისი დიდი როლი ხალხის იდეურ-ესთეტიკურ აღზარდაში.

ბათუმის საქართველოს უმშვენიერესი ქალაქია. არ შეიძლება არ გვევლინოს მისი აღმავლობა, — ისინი, ვინც ქმნიან ამ ქალაქის სიეთეს, ვინც განასახიერებს ბათუმის „სიამაღისის არს“, მის თავისებურებას, კლდეტრას. იგი უთებტროდ ისევე წარმოუდგენელი იქნებოდა, როგორც უზღლოდ შვაიზლდისპირეთის ეს დიდებული ქალაქი.

დიდხანს სისოცხლუ!

ნარკვევი

იგი პატარა ქალია, გუპაღარავებული, მაგრამ ძალიან მოვლესუხე, ყოჩაღი და ხალხისანი.

სახე ოღნე დანაოუბენი, კვლავინდებურად კეთილი, გოლისხმებური და შრომისმოყვარეა.

თუშეა სანდამშულია, კომმუნერნობის მანდარინის ხაღდესაც უღვის და უზარმაზარ ენოს-ხალხობაცა.

ოჯახის იმედი, შვილების საყვარელი დედა, სოფლის საბაყეა.

იგი ანშთი ჭეფავაქე გახლავთ. ეფევაქეების ორსართულიანი ქვის ოღასახლი ზემოდან დაყურებს ზუტუბანს.

სახლი მანდარინის ბაღშია ჩაფლული. ენოსში მისასვლელის იზაბელას ხევიანი ამშეუბებს.

ანშთი ჭეფავაქე ჩინებული თანახისობერეა. თოს ახალ მოვლევა; წყნარად, ღნეჩად ლაპარაკობს. საუბარი თანდათან საინტერესო ხდება.

ტექნიკური წლის აიშე ზუტუბანული მუხეინ ეფევაქეის მეუღლე გახლა.

ქორწილის შემდეგ ნეფე-პატარაძი განმარტოვდნენ. ქმარმა აიშეს ჩადრი გაღაუწია.

— აი, თურმე როგორი ყოფილბარ, კახატელი აიშე, — ჩემი ახალი ცოლი. ფეხებდინდერი იყავ, აიშე, — უთხრა კქამაძე.

— პირველი ცოლი ხად არის? — აკითხა დავფთებულმა აიშემ.

— ღღარა მუყას...

— ამა, ამ პატარას, აკვანში არს ტირის, ვინ ზრდის?

— ყველანი გზრდით, აწი შენ გაზრდის.

— რამდენი წლისაა?
— მშ, წლისა კი არა, ზუთი თვისაა.
— რა მქვია?
— აიშემ.

ფუნქციონირებს ახალგაზრდობა პატარა ფადიმეს და საყუთარი ექვსი შვილის აღზრდის მოაღობა.

პატარა სახლი უკვე აღარ აკმაყოფილებდათ, დიდი ოღის ასაგებად კი ფული იყო საჭირო.

ახალგაზრდა ცოლ-ქმარმა სოფელ ქათმანში საზაროდ ბრინჯის სათესი ფართობები დაამუშავა. სეროზუნე სახას-თთხასი ფუთი ბრინჯი მოჰყავდათ. გარდა ამისა, სიმინდარც თესავდნენ. ოთხთობიანი წანდობი ოღა ამოშენს. წელშიმ გაიპართნენ, მომძლავრდნენ, გაიპარდნენ.

ზამუგეში რომ წამოიჩინენ, მამამ ბიჭებს პატარა თობები მისცა ხელი, გაგონეს კი ცოცხი — უსაქმოლ არ დავინბოთო.

ეკარამი საბჭოთა ხელისუფლებამ რომ დაამარდა, ცოლ-ქმარმა სახელები შეიცვალეს: მუსტეფა-დავითი დაირქვა, აიშემ — ანშთი.

ანშთმა ჩადრი მოიხსნა და შრომის ფურხელში ჩავდა.

ქალბები აჭანდნენ, მაგრამ ანშთმა უწარადლება არავის მიაცვია.

მან საყუთარი მიწაზე ჩაის პირველი ზუნქი დატეგო.

ზუტუბანში მის პირველი ჩაის ზუნქი იყო, საიდანაც ზუთიანი გრამი ფოთოლი ჩამოიკრიოვა.

ანშთმა და დავითმა პლანდაციის ფართობი გააღიდეს. როცა ზუტუბანში კოლმე-

ურნობა ჩამოყალიბდა, მათ ჩაის პლანტაცი-
აც აქ გაავრთიანეს.

ამ დღიდან დაიწყო ასმათისა და ღვთისის
დადუღავი შრომა. კოლმურწინებაში ისი-
ნდ დამკრებლები გახლნენ.

1947 წელს ღვთი თევავამ ხუცუბნის
კოლმურწინების თავმჯდომარედ აირჩიეს.
ქ 1949 წლამდე მუშაობდა.

იმ წელს ხუცუბანში 30 ტონა ჩაის ფო-
თოლი მოიკრდა. ასმათისა — 2,5 ტონა
მოიკრდა. ეს თევავებების ოქბის პირვე-
ლი წარმატება იყო.

დღი სამაშელო ომის მრისხანე დღებში-
ში ხუცუბნელი ვეკაცები ომში წავიდნენ.
მათ შორის იყო ასმათისა და ღვთისის ფე-
რისი შვილი — რამაში. ბებმა უშუბთოლია
— რამაში შინ აღარ დაბრუნებულა...

რამაშის ცოლ-მეუღლის მოვლა დადიომა
და ასმათს იყირეს და სახელღვინი შვი-
ლიშვილები გამოზარდეს.

ომის მრისხანე დღებში თევავებების
სახლში თობობები სული ცხოვრობდა. გამ-
რეც ცოლ-მეუღლის ხუცის შიშით არ უფრ-
დნო. პირაქით, 1948 წელს, სამაშელო ომის
ღვთის ასმათ და ღვთი თევავებებსა სა-
კუთარი დანაშაოვით მამაც საბჭოთა მფრ-
ნავებს თვითფრინავი გაუფრავნეს. სამაშე-
ლო ომი დათავარდა. ბევრი ხუცუბნელი
ვეკაცე დაუბრუნდა მშობლიურ კერას.

შვებთ ამოისუნთვა სოფელმა, შრომა
სახლისო ვერა. შემოსავალმა იმატა...

სოფელმა ვერა იცვალა...

ასმათ თევავებმ რგოლი ჩამოყალიბდა,
რომელიც 12 ქალი ვაგრობიანდა.

ჩაის პლანტაციების თვალისწინებით უე-
ლადენე, ბარაჯდენე, სხლავდენე და რაც
მთავარია, რწყავდენე.

მაშინ ტენეკა ახე განვითარებული
არ იყო... პრიმიტიული წესით, გაბირებებით
რწყავდენენ ჩაის პლანტაციას.
კილოგრამებს კილოგრამები ემტებოდა,
ტონებს-ტონები!

მეტი ჩაი საშობობოს! — ასეთი იყო
რგოლის სარჩილო დევიზი.

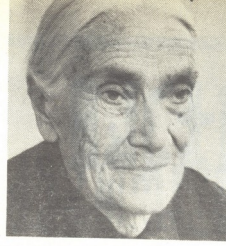
1947 წელს ასმათ თევავებმ 3166 კილოგ-
რამი ჩაის ფოთოლი მოიკრდა, რისთვისაც
მოადღეწო წელს სსრ კავშირის უმაღლესი
საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით სო-
ციალისტური შრომის გმირის წოდება მიე-
ნიჭა.

ზემოხლდა თევავებების ოქბი, სოფელი,
ზემოხლდენ ასმათის რგოლის წევრებიც.
მიღიდავ წლები. ასმათის მკერდზე ჯერ
მეორე, შემდეგ კი მესამე ლენინის ორდენი
ეჯავდა.

სახარული ფეხდღებე მოჰყვა სიხარულს.
1949 წელს ასმათის ქალიშვილი გულიყო
სოციალისტური შრომის გმირი გახდა. ას-
მათის ქმარი ღვთისი კი ლენინის ორდენით
დააწოდდნენ.

ასმათი საქართველოს სსრ უმაღლესი საბ-
ჭოს დეპუტატად აირჩიეს.

შემდეგში ასმათ თევავების რგოლის წე-
ვები აიშე თევავები, თუნთულ მიწაობილი,
ფადიშე მესხიშე, მეჩხ მევანაქე, მერი წე-

ველი ქალისა

1905 წელს თვითმკრობელობის წინააღ-
მდე გურული ველებების მერ სასაკრალში
გასრელობდა ყუმბარამ მთელი მონარქიუ-
ლი რუსეთი შეაზანარა. აღვასი მაშინ 15
წლისა იყო და დღი არაფერი ვეგებოდა
იმისა, რაც სასაკრალში მოხდა, მაგრამ შე-
ზობლების ვეცემიზებებამ, სოფელში ეგვ-
რსუების ჩადვომამ და მოსახლეობის აწიო-
კებამ გოგონა ღრმად დააფორა.

ორი წლის შემდეგ ბაქოდან რევოლუცი-
ონერი ძმა — გიორგი ჩაბოღი და ალვა-
სი თან წაიყვანა. ბაქოს პროლეტარიატის
ხელმძღვანელთა ვაცნობამ, მათთან მუშა-
ობამ, რთულმა კონსპირაციამ ალვასივე
წურუშელში შობაქედლებმა მოახლეს.
წურუშევის მავრასი ხილდისთვის ბოლ-
შევევარი არაღვალური კომიტეტი ერთ-
იერი მზღავრ ორგანიზაციად ითვლებოდა.
ბაქოდან დაბრუნებული ალვასი 1917 წელს
ბოლშევევურ პარტიაში შევიდა. ხილდის-
თვის ორგანიზაციის ვაგრობი ქაქინდა ბათუ-
მის კომიტეტთან. ორგანიზაციის დავალებით
ალვასი ხზარად ჩადოდა ბათუმის კომიტე-
ტი და რთულმა მათთან თითებებეს.

1921 წელს საქართველოში ოქტომბრის
შენი ამოსვლის აუვისი თბილისში შეხვდა.
პარტიის ცენტრალური კომიტეტის დავალებით
იგი ოზურგეთის მავრასი ვაგვანენს
ქალთა მუშაობის ვასაჩაღებლად. ეს ის უე-
რიოღია, როცა ქალს კანონით შეუღება
მეინჯე კაცთან თანხარად ვაგოსულებო

რთული სოციალისტური შრომის გმირები
გახდნენ.

თევავების რგოლში შვიდი ვიგირი და ათი
ლენინის ორდენისანა.

ეს დღი ვაგარეკვებას ასმათის რგოლი
რესპუბლიკაში აველადე მიწინავე და სა-
ხელოვანია.

ასმათი პირველი ქართველი სოციალის-
ტური შრომის გმირი ქალია, რომელმაც
ჩაის კრეფვის ისახელა თავი.

1950 წელს ასმათის ვაჟს ღურსუნს ლე-
ნინის ორდენმა დაუწვევია მკერიძე.

ოქბანში ექვსი ლენინის ორდენი, მედლები
და სხვა ჯილდოები.

ოქბის ვეტირიატი სულ ფურო ობრ-
ღება. საქართველოში დღემდეცა არ ჩაშო-
სულა, ასმათის პლანტაციასა და ოქბს არ
წველობენ. მისი ხზირი სტუმრები იყვენენ
მწერლები, პოეტები, უფრწადისებები...

ასმათი ახლა 72 წლისაა. ორმოცდაწიდე-

ცხოვრების ასპარეზზე და მონაწილეობა მი-
ღელო ქვეყნის მართვაში. შემდგომში პარ-
ტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა ალვასი
აქარის საოლქო კომიტეტში ვადიყვანა
ქალთა შრომის მუშაობის ვაწყოფილების
კავადე.

ქალისაში კაცის ბატონჯაყური დამოკიდ-
ებულება, უუღლებობა და უწებებია ადე-
ლი აღმოსავლური რილი იყო. მასხვის,
ქალთა შრომის მუშაობის ერთ-ერთი კტევისტ
დაღუწე მუშაქველოვანს ვადიყვანეს.
აველი. კაცებსა უნადროდ რომ შეაგონანეს,
ჩადღებთ დავადღენეს, — იგონებს ალვასი.

1929 წელს ალვასიმ აქტივთან ერთად
დღი მუშაობა ვაწწა აქარელ ქალთა ურო-
ღობის მოსამზადებლად და ჩასატარებლად.
თავაუბებულ შრომში კრიალოსწინიით და-
მონარცულა ათეული წლები. საზოგადოებრივ
სამხანაზისთან ერთად ალვასიმ დაუსწრებლად
დღი მიიღო იურიდიული ვანაღლები. მუ-
შაღულე უმაღლესი სასამართლოში, იყო
ადვოკატთა კოლეგიის პრეზიდიუმის თავ-
მჯდომარე. ვერც დაბატონებულა და დღესამ.
ვერც ღიღმა შრომამ ვერ ვაგებია მისი ვა-
მრთელობა. 85 წლის მანდღილასანი კლავ
მუშაობს, აქტივურად ვაგობს სხვადასხვა
ლონისებებებზე და თავის მდღვარ ვაგოც-
დღილესი უზირებს ახალგაზრდებს.

ალვასი თუიკავებდა აშიტკოშო შვარქვეს
გმირული ისტორიის ცოცხალი მტკაინე.

მისხილ გორამილაქი

მეტი წელი შრომაში ვაატარა. 1970 წლი-
დან მენისაზე, მაგრამ კლავე შრომა სწუ-
რია.

ასმათს მეუღლემ ამ ორიდელ წლის წინათ
ვარადეუცვალა.

გულიყო ქობულეთში ცხოვრობის და
შრომობის. ღურსუნს ბათუმში მკავს ცოლ-
შვილი და იქ მუშაობს.

ასმათთან ღურსუნის უმცროსი ქალიშ-
ვილი — ნანა იარღება, რომელიც ბებისა
დღი ნუნეს ბიძის.

— შვილები კარ მივეწვევებ. ხან ერთია
ჩემთან და ხან მეორე. გული კოლეგინე-
ბურად ძებრს, კლავე მინდა ძველებურად
შევეცილო ჩაის ბუქებზე. მიყვარს ჩაი და
მისი მომევენები. მისი კრეფა საბატოთა, —
ამბობს ასმათი.

ხუცუბნის დღი ნუნეს — დიღანს სო-
ციალემ!

ლირი მუსიკა

მხინჯაურს გაეცლით თუ არა, მანქანი-
დან გადმოვლით და ცაღაზიდულ ქაღალდ-
ებსა და მანქანების ხეივანს ფეხით აუ-
ყევით. მიწაზე ჰორტონზიების ცისფერი
ჩრდილები წყებოდა.

— მხინჯაურის საბავშვო სახლში პირ-
ველიდ რომ მივიდეთ, გული საოცრად
მჭონდა დამძიმებული. რატომღაც მეგონა,
პატარები სვედანებმა და დაღვრემილებმა
დამხვდებოდნენ, მაგრამ ფეხი შევდევი თუ
არა, მათ თვალბუხში იმდენი სიბოძა და სი-
ხარული ამოვიკითხე, რომ გულზე ერთობა-
შიდ მომეშვა. — მიიხრა და ტელეჩაჩაურის
პროფესორის რაკიომის მიღევანა იზოლ-
და ლოქჩაიაძე.

იზოლდა ამ დიდი ოჯახის ხშირი სტუპა-
რია. ზებარად იცის ამ სახლის აუკარგი.
მხინჯაურის საბავშვო სახლში ბავშვების
ოთხმოდრავათი პროცენტით ძველად აღსაზ-
რდელია, სამოციდაათი პროცენტით დაწვრ-
ული ოჯახებიდან არის მოსული...

ზღვის ფონზე თეთრად ქაიპოებებს მო-
ჩიქურითბული სამსართულიანი შენობა.
იდეალური სისუფთავე. პატარები ვენისის
ტაღავერში თამაშობენ, ყვავილებს რწყა-
ვენ. დაღვინახს თუ არა, ჩარისკაცებოვით
დღიარობს და აღსაღმა დავაგწარს.

დირექტორს აღესწარნებ ზედანისა კი-
ბინეტში თვალთ კარდასაყენ გაემეცა: თა-
რისებურ კონკრეტების შოა დგას. ჩვენი ტუ-
ყნის რომელ კუთხიდან არ არის აღესწარ-
ნებ ზედანისა სახელზე მოსული ბარა-
თები:

„სიღამი და გამარჯვება ბიძია ალიოშა,
თქვენ და ჩემს აღმზრდელ მასწავლებლებს
იღენე ჩიქოვანსა და ეთერ ელენტს მად-
ლობას უფლი ჩემი გარდაღისათვის. ჩემს
ცხოვრებაში თქვენ დაიკაეთე ნამდვილი
შოთხობის ადგილი და ისე შრადენე, რო-
გორც კარგი მამა გარდაღის საუთარის
შვილს. გებევიეთ, გეცონით. მერაბ გავა-
შელი.“

„ბიძია ალიოშა, სულ ადვილი ყოფილა
ცხოვრება, რაცა იგი სიბოძლის, შოთხობის
და დისკომისის ფსია. ეს კი თქვენ მას-
წავლეთ, გმადლობო, ძვირფასო მამავ.
თქვენი ზაურ ნაკაშიძე!.“

„ბიძია ალიოშა, რაცა მედავიაგი ვავხლი,
მამონ მივხვდი, თუ რამოდენა ენერგია და
შოთხიმება სჭირდება პედაგოგს შოთხობა ერთ-
თი ბავშვის აღსაზრდელად თქვენ კი,
უფროსნი, გმობი ხარო, ნამდვილი მეგობარი,
რომელმაც ასობით ჩემნაირი ბავშვი აღზარ-
და და გზაზე დააყენა. არასოდეს დამა-
წყურვებდით. ვაზო ჩხავაძე.“

„ბიძია ალიოშა, რა ბედნიერებაა, რომ
ჩვენს ქვეყანაში არც ერთი ბავშვი არ არის,

რომელმაც არ ჰქონდეს შოთხობიური სახლი.
რა დამვიწყებს, ცამეტი წლის მიმართვა
მამამ, დედა ლოგინად ჩავარდა, მივართვა
სკოლა და ცუდ წრეში მოვხვდი, როცა უფ-
სკრულის პირას ვიდექი — თქვენ მამონ
გამაწიროდეთ დედილი მამის სიყვარული ხე-
ლი. რამდენი ოზრომეთ, რათა კაცად გეკე-
ციეთ. ახლა მოსკოვში ვცხოვრობ. მაქვს
ბედნიერი ოჯახი. ჩემს სიცოცხლეში არ
დამაწივებებთა თქვენი კეთილი გული. გრი-
გოლ შატალიძე!.“

... ოთახის კარი ტანაშოლიტმა ყმაწვი-
ლმა შაშვა გუსოვიტა შეშიალი:

— ბიძია ალიოშა, ავტობუსი მოვიდა,
უფროსკლასელები სკოლაში უნდა წავი-
დეთ. — მოქანლებით მიმართა დირექტორს.
დირექტორი აწრიალდა — სახავ-
შივ სახლიდან სკოლამდე ერთი კილომეტ-
რია, მაგრამ ბავშვები მაინც ავტობუსით
გადამაყვას, რა ვიცო, ფათერაკი ყოველ ნა-
ბიწვეა. — მერე შაშვს უთხრა, — აღსა-
ზრდლებს წაყვანა და მოყვანა დღეს შენ-
თვის მომიხდვია.

მამით იბოლი შაშვა ამ სახლში ვაიარა
და და ბავშვთა საბჭოს თავმჯდომარეა. ბავ-
შეთა საბჭოში შექმნილა სანიტარულ-ჰი-
გიენური, კულტმასობრივი და სასწავლო-
სააღმზრდელო კომისიები.

სასწავლო-სააღმზრდელო კომისიის მე-
თვალდასული ანდა ჩანაშვილი ხელმძღვანე-
ლობს, იგი ყოველდღე იწერს, სკოლაში
რომელმა ბავშვმა რა ნიშანი მიიღო; ამოწ-
მებს, როგორ უფლიან ბავშვები სასწავლო
ნოტებს, როგორ ეხმარებიან ერთმანეთს
სწავლაში, კვირის ბოლოს შედეგებს აქმაბს
და ყოველივეს საბჭოს სხდომებზე იხილავს,
უწიროსკლასელებს უფროსები ემეცადნენ-
ენ: მერე მასწავლებლები აიერ ელენტი,
ეთერ ბერძოძე, ეთერ კონცლიძე, გუაგუილი
ბერძოძე და ნაია სკანკოჩავილი იბარებენ
ბავშვობლებს.

...ლაშარა ბაშაშიე თავის ოთხ და-შასთან
ერთად ამ სახლში ვაიარა. აქ მიიღეს
განაღლება, აქედან დაოჯახდნენ. ნაიოლა-
რას — ეთერს საბავშვო სახლში ემეცადნენ-
დაღეს კოროვილი...

პირიწერს ხელმძღვანელი ციხარული
თამარ ჩენსაკიაცა ამ სახლის აღზრდილია,
იბისათვის, რომ ბავშვებმა ნამდვილი ოჯა-
ხური სიბოძი და სიყვარული იგრძინენ. პირ-
იწერია ოთხშვი ექვსელებე აღსაზრდლებს
დაბადების თარიღებია გარკული. ყველახა-
თვის არის გამზადებული პატარა საჩუქარი.
თამარმა ითავა შინმოწყვეტილია ხეივის
გაწერება, სადღე ყოველივე ბავშვების ხე-
ლით არის დარგული. ყოველ ცხრა მთის
აქ დიდი ზეიმი ეწყობა. იგონებენ შინმოუს-

ველელ ადამიანები, აწყობენ დაუსწრებელ
ექსკურსიებს გმირ ქალაქებში.

ამ სახლში დაქალა სონია დრიაიეაც.
ბათუმში დაამთავრა კულტ-საგანმანათლებ-
ლო სკოლა და შოთხობიური სახლში ბიბლიო-
ოთეის გამგედ დაბრუნდა.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმურობს
საბავშვო სახლის მუშეებში.
აქ ჯიდ და ნაიელ შენობაში დააღდა ოწ-
რდებიან ბავშვები, მათზე ზრუნავს დიდი
ლენინის პარტია, საბჭოთა მთავრობა.

1977 წლის 1 დეკემბერს სსრ კავშირის
მინისტრთა საბჭოს დადგინდობით სახავ-
შვო სახლის აღსაზრდლებს 80 კასიკო
გაუზარდეს ყოველდღიური კვების ხარჯები,
რამაც გააუმჯობესა კვების ხარისხი. აღსა-
ზრდელი წელიწადში ერთხელ იღებდა ფეხ-
საცმელს. ახლა ორჯერ აძლევდა, მაგრამ
ესაა, ფეხსაცმელი ძალღუდე უხარისხოა, რა-
ზეც უნდა იფიქრონ იმათ, ვისაც ეს ევა-
ლებია. აღხათა დროა საბოლოოდ და სათანა-
დოდ გადამტაროს ეს საკითხი.

მხინჯაურის საბავშვო სახლის მურერეო-
ბა 12 ჰექტარზეა გადამკეული. აღესწარ-
ნებ ზედანისა ასაკის მიხედვით აქვს ბავ-
შვების შრომა განაწილებოლი. სულ პატა-
რები ყვავილებს უფლიან და მოხსნას აუ-
ლიან სარევილებს, გარდაღებობს ოთხნაა,
ბარაგენ, ჩაის კრეფენ, საღურჯოლი საქმეს
აკეთებენ, ფოტობოხლას და მანდარინის უფ-
საშვარში შეღლიან უფროსებს, ღორებს უფ-
ლიან და შედეგიც სახეზეა — ბავშვებს
მთელი წელი გამოუღებულად აქეთ ხილი,
ბოსტნეული და სხვა პროდუქტები.

— ყველა საბავშვო სახლს უნდა ჰქონდეს
დამხმარე მურერეობა. სხვა სიკეთესთან

ერთად. მეურნეობა ბავშვებს ოჯახურ იდი-
ლიას უქმნის, — ამბობს ალექსანდრე.

სასილილოში მაღისაღმშტრელი სურნელი
ტრიალებს. შპარეულ შურა მელქოიანის
გვერდით თეთრხალათიანი გოგო-ბიჭები
ტრიალებენ. ზოგი პურს ჭირს, ზოგი ტყე-
მალს აჭაბებს, ზოგი ეტყობს ანუალებს, ზოგ-
საც სუფრაზე შუა კერძი მიჰყვს.

აღიან უფართ ბავშვებს დიდა შურა,
რადგან ეველავერს დედური სიყვარულით
უსრულებს მათ. ამ დაუზარებელმა ქალმა
სახლის ეველა აღსაწარდელს შეასწავლა
ვერძიული კერძების დამზადება, ცოტ-ცო-
ტა სასუნუნავი ეველა ბავშვისათვის აქვს
გადახაზული.

მაგრამ... ამ დიდი ოჯახის ბინადართ, თა-
ვისი სატკივარც აწუხებთ. სახანეთ, ლი-
ბები და ტანსაცმელი ხშირად ძალზე უხა-
რისხია და გადაცეთებას მოითხოვს. კიდევ
ქარკი, ხედავრილობის წრის წევრებმა
ნანა ჰეკელამ, მედიკო ქორღამემ, ლეილა
ახლანოვამ, ალა განაშვილამ და სხვებმა
ჭრა-კერვა იცინან.

საძილე ოთახებში საწოლების სიმჭიდ-
როვეა. ორი ოთახი ბნელია. როცა ალექსანდ-
რეს ტიპობრივ შენობაზე ჩამოუვლიდა
ლაპარაკი, გაიღიმა და გვიბოხა — მაგაზე
ლაპარაკი ჯერჯერობით ნაადრევია.

რძინელი წელია, თურმე, ალექსანდრე სა-
ბავშვო სახლის გადაბურჯისათვის იბრძვის
და შედეგისთვის ვერ მოუღწევია. ახალ შე-
ნობაზე ზომ ლაპარაკიც ზემდგომია. სახლის
აქვს დამხარავი მეურნეობიდან შეიშრული
თაბა, რომელიც სექ-სარეგებში ირისებება,
მაგრამ არ უოწნის სახურავის გადაბურჯას.

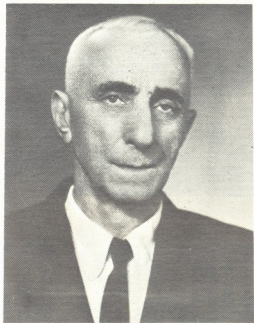
1978 წლის 18 აგვისტოს პარტიის აქა-
რის საოქლო კომიტეტის ბიუროს სხდო-
მზე საბავშვო სახლის რემონტის საკითხი
განიხილეს და სახლის შეუბნად მახინჯაუ-
რის ციტრუსების საბჭოთა მეურნეობისა და
ბათუმის ნავთობგადასამუშავებელი ქარხ-
ნის კოლექტივები დაამტკიცა. მახინჯაუ-
რის საბჭოთა მეურნეობის ბუჯერი არი გაა-
კეთა საბავშვო სახლისათვის. შუქმინა ტე-
ლევიზორი, სასკოლო ინვენტარი, ემბარება
მეურნეობის მოწესრიგებაში.

ახლა სიტყვა მეორე შუფზე — ბათუმის
ნავთობგადასამუშავებელ ქარხანაზე.

... საზრუნავს რა გამოაღვებს დიდი ოჯა-
ხის უფროსს, რომელსაც ასი წწილი ფარ-
თოდ გახლებლი თვალი შეჭყურებს, ცნობის-
მოყვარეობითა და ნდობით.

დამზრუნავს პატარები, სიმართლის
რწმინით აღზრდილი მართალი გზით ივ-
ლიან და მთელი სიცოცხლის მანძილზე
გაყუებათ საბავშვო სახლის დირექტორის
ალექსანდრე ზედანიასა და მისი პეტელო-
ლექტივის უსაზღვრო სიყვარული.

ქართული შეხვედრის შედეგად

მარჩვე და ხელმძღვანელი მხენელ-მთეს-
ველი უოველ დროს ჰყავდა აქაქარს, მაგრამ
სამსაუკუნოვანი ტყეოზიდან გამოსწინდის,
„ქართული შეგნებას“ მთესველიც სკირ-
დელვამა. ასეთი მთესველი იყო ჰაიდარ
აბაშიძე.

ახადაწათვისუფლებულ ბათუმსა და თა-
ვის ქაბულობას რომ იგონებდა, ჰაიდარი
წერდა: „როგორც ქართულმა გაზუმმა, ისე
ქართულმა თეატრამ დიდად შეუწყო ხელი
ქართულ მამაქადაწინების შორის ქართული
ენისა და ქართული შეგნების გავრცელებას“.

მაგრამ, ვიდრე გაზეთი და თეატრი შექმ-
ნიდნენ ეროვნული თვითშეგნების გამაღვი-
ძებულ ამინდს, ახლადგარდა მყედ და ჰაი-
დარ აბაშიძეობი, დიდი ილია მიერ ბათუმ-
ში გახსნილი ქართული სკოლიდან წადებუ-
ლი ჩირადღითი უყვე შედიოდნენ აქაქარს
ხეც-ბეგებში, რათა ის სამაწვლიანი წყვე-
დი გაეთენებინათ.

თავადუ ანთებულ ჩირადღის მგავდა
ჰაიდარი.

ხელმხმელი, მაღალი, ქალარისანი, მუდამ
სათონ ღილილი სახედამშეგნებელი, სიკე-
თისა და სიუვარულის უწინდის ნაივლს
რომ შემოგაშუქებდა.

სამშობლო-საქართველო იყო მისი სიცოც-
ხლის, მისი უფრისა და იმედის მასაწარდო-
ბელი მადლი.

ხანდახან დავუფრებულვარი, — ვინ იყო
მანც ეს ჩვენი სახელოვანი ჰაიდარ აბაში-
ძე. მწერალი, პუბლიცისტი, ორატორი თუ,
უბრალოდ, საზოგადო მოღვაწე?

დიახ, იგი საზოგადო მოღვაწე იყო. მაგ-
რამ განა ნი ავბედითობის ეპოს აქაქარში
შემდგომლად საზოგადოების მასაწარდო
სკამე გკეთებინა, თუ ზეითი ჩამოთვლილ
ყველა დარგში ნიჭიერი შემოქმედი არ
იყავ?

ჰაიდარმა, ერთმა პირველთაგანმა, საუკუ-
ნოვანი დუმლისი შემდეგ, სამხრეთ-დასავ-
ლურ საქართველოში ოპაზიანი, მგწნებარე,
ცრმებუბამდ მართალი და სულში ჩამწ-
ვდომი ქართული სიტყვა თქვა. მაგრამ ეს
არ უთვალა უბრალოდ, ლამაზად თქმული
სიტყვა. ეს იყო დასაწყისი ახალი, ძნელი
და ეთილოზობილი ბრძოლისა. ამ ხანგაძ-
ლივ და უღამაწეს ბრძოლაში უველაზე ბას-
რი იარაღი მშობლიური სიტყვა იყო.

ჰაიდარის ეს იარაღი სიცოცხლის ბოლო
წუთამდ არ ჩაუვია ქარკაშხოს.

იგი პირველი მუსლიმანი ქართველია თბი-
ლისში, ჩვენი ერის ცნობილ მოღვაწეთა
სანთონში რომ განსვენებს.

ჰაიდარ აბაშიძეს რომ წარმოვიდგენ, ვიტ-
ყვი:

როლის გავიგე, მე რომ ქართველი ვარ?
იყო ბებომა და იყო მამულები.
იყო ევენწაშმა და იყო მანწომა.
იტორა-აღთუნებიც იყო დავულები.

ვითარც გამოგავალულ გორობს
გრილი ნაში.

როცა ჩამესტურა სიტყვა მშობლიური,
თვალში სხვი ჩადვა. მწემაც გამოიღმა,
გული ჩამიამდა, სული მოვიბრუნე.

მიმქრალი სათლბითი ღამე
გავეთლვარი.

მკედრითთ აღდგენილვარი, კი არ
გავთლვარი.

რისი პატრონი ვარ? — რითაც
მართალი ვარ.

მითი მდიდარი ვარ, რომ მე ქართველი
ვარ.

შინიკუ

შექმნას პრობლემური სიტუაცია, მერე მოსწავლეები ღრმად გაარკვიოს ასახსნელი მასალის არსში, ფორმალური კითხვებით თავად მიიყვანოს ლიტერატი დასკვნამდე. მინარე ცდილობს იყოს ბავშვების დიდი მეგობარი, ღიბად ჩაწვდეს თითოეულ მოსწავლეს, მის სულიერ სამყაროს, იყოს ერთნაირად გულსმზიერი, ობიექტური და პრინციპული, არასდროს უღალატოს ზომიერების გრძნობამ, არ გამოაჩინოს მოსწავლეს.

მისი ბიოგრაფია ჩვეულებრივია, სხვაებისს ჰგავს...

1944 წელს წარჩინებით დაამთავრა ქობულეთის რაიონის სოფელ ლიღვის საშუალო სკოლა. იმავე წელს სწავლა განაგრძო ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის მათემატიკის ფაკულტეტზე. 1948 წლის 1 სექტემბერს კი უკვე მასწავლებლმა პირველად შეიღო მშობლიური სკოლის კარი. 1973 წელს აჭარის ასარ სკოლის დამსახურებელი მასწავლებლის წოდება მიენიჭა... ასეთია მინარეს ანკეტური მონაცემები. სამი ათწლეული წელი... ვინ იცის, რამდენი ბარტი აფრინდა ამ წლებში განხვედრილ მისი კალიდან, რამდენს დაუღუგა დიდი ცხოვრების გზა და საგზადა უძლის სითბო და სიყვარული თან გაჰყვანა.

კრიალოსანებით ჩამოარქვლა წლები. თითქმის გუშინ იყო ის სექტემბერი... კადანდარა ქალღმერთი სოფლის შუგის ასდევნილები. გულს ბავაბები გაქჰინდა, ძალიან ღღავდა. მოსწავლეებში რომ ვეგირა, ცოტათი დამშვიდდა. სკოლის კარი მაინც რალაქნობრი რიდი და კრძალითი შეიღო. ყოფილი მოსწავლეს გულთხილად შეხედნენ აფშრდლი მასწავლებლები, პედაგოგად „აქურთეს“ და გზა დაულოცეს.

პირველი გაკეთილი, მღვდარება და განდღ... ყველაფერი კარგად დამთავრდა. არც ისე ძნელი ყოფილა გაკეთილის ჩატრება, როგორც მეგობარი... ფიქრობდა შინ მიშავდა მინარე. ხალხით მიეკიდა სიყვარული საქმეს.

— სხვა პროვლესიანე, — გვითხრა მინარე, — არასდროს მიფიქრია. თავიდანვე მასწავლებლობა მიტაცებდა. ბავშვები მიყვარდა, ყოველთვის ეუბნებო, ყოველთვის ებოლობდი მათთან საერთოს. შედიდი დამიდან ოთხნი პედაგოგები ვართ...

როგორ სწავლობს ბავშვი სავანს, ეს დიდად არის დამოკიდებული პედაგოგის ოსტატობაზე და თვალაწიერზე: საქმე ის არის, რომ, როცა ბავშვი ერთხელ ვერ გაითგებს მაგალითს ამ ამოცანას, ცხადია, მერე ვეღარ დაღუგეს მას და, მათემატიკა ძალიან მოსაწყენ, უინტერესო საგნად ეჩვენებო. თუკი მასწავლებელმა ვერ შენიშნა ეს, მერე ვეღარც, ვეღარაფერს გახდეს.

— მახსოვს, — იგრინებს მინარე, — ორუნიციონიანი განტოლება აფხსენი და ბავშვებს დაეკლებებო მიეცეო. გაკეთილის ბოლოს ერთხელ ვითხებო, უკვედამ გაითგეთ თუ არა ახალი მასალა მეთუ. გათეგეთო, მოასუხეს. გათედა ღრო, ერთ-ერთობა ძლიერმა მოსწავლემ სწავლის უქლო, გაკეთილიტე სზირიად გონებაგაფხტული იქდა. ვამჩნედი, ყველ ახალ მასალას უკვე იხებოვანებო. მათემატიკაში კი ზემკობობით შორს ვერ წახელ. ცოტაც რომ დამეგვიანებინა, აღბთ სავანს შეიძებლბდა. ერთ დღეს დაეკლებებო მემდეგ დაეკეთე და განტოლი მასალა გამოკოთხებო. როგორც ვეარაუღობდი, ორუნიციონიანი განტოლებაში ვეარაუღებოდა. როცა ყველაფერი ნათლად და განსაზღვდა აფხსენი, თვალბები გაუბოწყინდა და მითხრა, ასე აფილი თუ იყო, ვერც კი წარმომეღინაო.

საინტერესო და უინტერესო, ადვილი და რთული საგნები კი არ ასებობდა, არცუბობს სწავლების საინტერესო მეთოდები. ამ მეთოდებს კი ღრმად ფლობს მინარე მასწავლებელი. იგი ცდილობს გაკეთილებო

მინარე ცოცხლად, საინტერესოდ წარმატოვას სწარუო და კლასკარემუ მეუბნასაო. მოსწავლეები ზოგჯერ მუნების წილად მიეკეთეს და იქ აწყობს მათემატიკერ საღამოებს, დისპუტებს, რიტხებთა ვაბანგვას, დამეწე სახალისო მათემატიკერ ბიესებს. ამ უღივებებს ბავშვებს მათემატიკის სიყვარულსა და ინტერესს.

მინარე მექმარე სოფლებში დაფსებულ ქალბია, ოჯახში კი — სამაგალითო დიასახლისო და დღდა.

არ ღრო მარცალა! ვარამ არ ნინობს იმ წლებს უქმად არ ჩაველია. წარსულს რომ ვაღახდავს, გული სიმაჟით ეცესბა. ბეერი მოსწავლე გაკეთე მისი კვალს. ზოგი ცნობილი მეცნიერია, ზოგი მასწავლებელი. ბეერი სახალხო მერეწინების სხვადასხვა დარგბი იღვეის სახელღვანე: ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის რექტორი, მათემატიკის მეცნიერბოთა ლექტორი ინსტრუქტორ ბალახე; ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ლექტორი ასან ხახუტაშვილი, მათემატიკოსები, დაძმები გუშულო, ნოვარ, აფხანდლი არბოშაძეები და კოლეგ; ვინ მიოვლის მის აღზრდილებს... მინარე ამხარა ისინი ზუსტრ მეცნიერების საფუძებლს, მან შეაყვარა ეს რთული საგანი, რომელიც შემდეგ მათი ცხოვრების მიზანი გახდა. კარგად მოვლული ნერვი ნაყოფით კარგს ისხამსო, — ხზოდად იტყვის ხოლმე და ეს ახარებს მინარე მასწავლებელს.

კოლეგ მოკვდა თორბებო, ისე დაულოცავს გზას მინარე მექმარე მოშალის ადამიანებს, რომლებსაც ცხოვრებში ეტოლ მეგზურად არას გაკეთებთ მისი ბულის სითბო და სიყვარული.

ვატანდოღო დისხანიძე

პარკამანის პირველ გვერდზე — ქარობრი მიხინძირი; მემოთხა გვერდზე — ქოვალუთიელი კოვლანდ ნანა მათხაძე. დ. იაკო ბავშვი ელის ფერადი სლავლები

რედაქტორი მარტია ბარათაშვილი	სარედ. კოლეგია: ნ. გურამიძე, ზ. კახაბაძე, თ. ლაშაბარაშვილი, ნ. ზალუბარაშვილი, ლ. ზინგალიძე (მხატ. რედაქტორი), თ. წარეთელი, ვ. ჯაბახიშვილი, ე. ჯაბახიძე (პ. მკ. მღვიანი) ტექნიკატორი ნ. ბუკია	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტი გამომცემლობა
------------------------------------	--	--

საქ. კ. ც.ის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
 ტიპოგრაფია იზდატელსვა ЦК КП Грузии, თბილისი, ულ. ლენინა, 14.
 რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელფონის №. № რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მღვიანი — 99-71-68.
 მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საერთო განყოფილების 93-98-54. ვადაცა ასაწყობდი 6/VI-78 წ., ხელმოწერილა დასაბეჭდად 17/VI-78 წ., ქალაღის ზომა 60x90/3, ფიკიერი ნაბეჭდი ფურცელი 3. საღირსებუო-სავაგომცემლო თახზი 5,3 ტირაჟი 126,000. შეკ. 1948. შეკ. 08760 ფხი 80 კაპ.

ბიჭვინთი აჭარსულ სუფრასთან

იახნი მოზულეთურად

ავილო 2 კგ ხორცი, დავჭრაო ნაჭრებად, მოვათავსო ქვაბში, მოვშუშო წყრილად დაჭრულ 300 გრ ხახვსა და 200 გრ კარაქთან ერთად რომც ხახვი და ხორცი კარგად მოიშუშება, დავასხათ 2 ლიტრი ადუღებული წყლი, ზორცხავებ მანქანის ორჯერ გავაჭაროთ 300 გრ გარჩეული ნივთი და 2 გრ ნიორი ამოვიღოთ ქვაბიდან ცოტა ბულიონი და შიგ გავაზავოთ გატარებულ ნივთსა და ნიორი, დანაყლი უცხო სონელი ზაფრანი, ზემო ქინძი, შავი წითელი წიწყა და მარილი (გემოვნების მიხედვით) აღნიშნული მასა ჩავსხათ ჰაჭში, ავურიოთ და ვადუღოთ 10 წუთი

ჩირბული

ღრმა ტაფაზე მოვათავსოთ 150 გრ კარაქი, 200 გრ წერილად დაჭრილი ხახვი და მოვშუშოთ. შევართოთ 300 გრ მოხალღურ პურის ფქვილს დაფუძვლოთ ზაფრანი, შავი და წითელი წიწყა, ზემო ქინძი და გატარებული ნიორი, მარილი ავურიოთ და დავუშავოთ 30 გრ ტომეტი ან 10 გრ კვანარაბი დავასხათ ადუღებული წყალი დაახლოებით 1,5 ლიტრი, აუდუღოთ და 10 ცალი კვერცი ცალ ცალად ჩავაგდოთ.

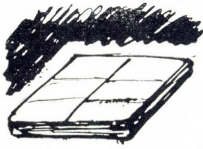
ბორანი მოზულეთურად

ავილოთ 10 ცალი კვერცი და კარგად ავუქვლოთ, დაფუძვლოთ 1 კგ ჰუნტი 330 ცალი და 1 სუფრის კოჭი შვადის ფქვილი, კარგად ვურიოთ და მოვათავსო ცხელცხობიან (200 გრ კარაქი) ღრმა ტაფაზე ადუღავთ ძალზე ნელ ცხელზე დავაჭაროთ ხუფი, გამოვახოთ გაღებურენებალ.

ხაჭაპური „ბათუმი“

ავილო 2 კგ ჰუნტი ყველი, კარგად დაქუვილი და მოვათავსოთ ცალკე ჰურბელში, 1 კგ კარაქი გავაღწიო ნელ ცხელზე და ისიც მოვათავსოთ ცალკე ჰურბელში. შემდეგ ავილოთ 2,5 კგ უმაღლესი ხარისხის პურის ფქვილი, დაფუძვლოთ 10 კვერცი, ცოტა მარილი და, რამდენსაც შეიზღეს, — წყალი, მოვლით მაგარი ცომი, დავურო 10 თანაბარ ნაწილად თითოეული ნაწილისაგან დავამზადოთ თხელი ფუნები, ვადუღოთ წყალი, რომელზეც თითო თითოდ მოვათავსებთ ფუნებს, შემდეგ ამოვიღოთ, გავაულოთ ცივ წყალში, გავამშრავოთ, მოვათავსოთ ცხიმწასულ ტაფაზე, თითოეულ ფუნს თანაბრად მოვასხათ გამდსარი ცხიმი, 5 ფუნს შემდეგ შუაგულში მოვათავსოთ ყველის მასა შემდეგ თითოეულ ფუნზეც კვლავ ცხიმი წავუსვათ ზედა ფენა ე უნდა დავაფხიოთ მოუხარშავად და დავმურავად (უმში, ზემოიდან მოვასხათ და თანაბრად გავანწილოთ ცხიმი, დავჭრაო კვადრატული ფორმის ნაჭრებად, შევდგავთ ცხელ ლუმბელში და გამოვახოთ.

აჭარული ხაჭაპური

ავილო უმაღლესი ან პირველი ხარისხის პურის ფქვილი, დაფუძვლოთ 5 კგ ხაჭაპური, 1 სუფრის კოჭი შვარი, 1 ცალი კვერცი, მარილი და, რამდენსაც შეიზღეს, — წყალი, მოვაზავოთ რბილი ცომი, გავაჭაროთ 1-2 საათი 160 გრ ყველი დაფუძვლოთ.

ფუნებელი ცომი გავუთო 2 ნაწილად, მივუთო მრგვალი ან ოვალური ნაწის მსგავსი ფორმა, ყველის მასა გავუთო 2 ნაწილად, თითოეულში მოვათავსოთ 80-80 გრ ყველი, შევდგავთ ცხელ ლუმბელს და გამოვახოთ. თუ ხაჭაპური კვერცხიანი გვინდა იყოს, მაშინ გამოვცხობამდე 3 წუთით ადრე დავახალიოთ 1 ცალი კვერცი და კვლავ შევდგავთ გამოვსახობად.

ბაქლავა

ავილო 400 გრ ნივთი ან თხილი, გავაქვლოთ კანი, გავაჭაროთ ზორცხავებ მანქანაში, თითო კოჭ გატარებულ ნივთს შევურიოთ თითო კოჭი შვარი, 400, გრ კარაქი გავაღწიო 2 კგ უმაღლესი ხარისხის პურის ფქვილს დაფუძვლოთ 100 გრ კარაქი, 12 ცალი კვერცი, ცოტაოდენი მარილი და რბილი ცომი მოვლით, ცომი დავუთო 35 თანაბარ ნაწილად, თითოეული ნაწილი ძალზე თხლად ვაგამრტყლოთ, საითიოდ მოვათავსოთ ტაფაზე და ცალ-ცალკე დავასხათ გამზადებული ცხიმი, ყოველი მე-5 ფუნს შემდეგ მოვაჭაროთ გამზადებული ნივთს (ან თხილს) და შვარის მასა, ასე გავიმორცებოთ რიგრიგობით, 35-ჯერ, ბოლო ფენას მოვასხათ დამდნარ კარაქს, დავჭრაო რომის მსგავს ნაჭრებად და შევდგავთ ლუმბელში გამოვსახობად.

ცალკე მოვაზავოთ შვარის სიროფი: ამისათვის ავილოთ 200 გრამი შვარი, დავუშავოთ იმავე რაოდენობის წყალი და ვადუღოთ გამზადებული სიროფი დავასხათ გამოცხვარ ბაქლავაზე.

ღინარა ხაზუბანიშვილი

8130/140

ИНДЕКС 76178